

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ - TECHNICKÁ UNIVERZITA
OSTRAVA

EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Modernizace Vzdušných sil Armády České republiky

Modernization of the Czech Air Force

Student:

David Vyvial

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Lenert David, Ph.D., MBA

Ostrava 2013

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra veřejné ekonomiky

Zadání bakalářské práce

Student: **David Vyvial**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6202R055 Veřejná ekonomika a správa
Specializace: 02 Veřejná ekonomika a správa
Téma: **Modernizace vzdušných sil Armády České republiky**
Modernization of the Czech Air Force

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Financování a hospodaření vzdušných sil Armády České republiky
 3. Analýza stavu vzdušných sil Armády České republiky a možné průběhy modernizace
 4. Návrh optimálního modelu modernizace a struktury vzdušných sil Armády České republiky
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

Bílá kniha o obraně. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany ČR – Odbor Komunikace a Propagace, 2011. ISBN 978-80-7278-564-3.
HOLCNER, Vladan, Aleš OLEJNÍČEK, Roman HORÁK a Petr MUSIL. *Základy ekonomiky obrany státu*. Brno: Univerzita obrany, 2011. 135 s. ISBN 978-807231-817-9.
ŠEFČÍK, Vladimír. *Ekonomika a obrana státu*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 1999. 203 s. ISBN 978-80-7278-014-3.

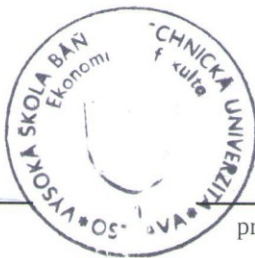
Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. David Lenert, Ph.D., MBA**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 10.05.2013

doc. Ing. Petr Tománek, CSc.
vedoucí katedry

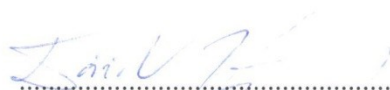

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení o autorství práce

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „*Modernizace vzdušných sil Armády České republiky*.“ včetně příloh vypracoval samostatně. V seznamu literatury jsem uvedl všechny použité prameny. Údaje do přílohy č. 1 jsem převzal.

V Ostravě, 70. 5. 2013

David Vyvial

Poděkování

Rád bych poděkoval Ing. Davidu Lenertovi, Ph.D., MBA. za podnětné připomínky, tvůrčí rady, ochotu a trpělivost při vedení této práce. Taktéž chci poděkovat své rodině a všem, kteří mě během mého vysokoškolského studia podporovali.

Obsah

1	Úvod	5
2	Financování a hospodaření Vzdušných sil AČR.....	7
2.1	Ekonomika obrany státu.....	7
2.2	Bezpečnostní strategie ČR.....	9
2.3	Schopnosti a pojetí ozbrojených sil	10
2.4	Financování Ministerstva Obrany.....	12
2.5	Armáda České republiky.....	14
2.5.1	Vzdušné síly Armády České republiky	15
2.5.2	Financování a hospodaření Vzdušných sil Armády České republiky	16
3	Analýza stavu Vzdušných sil AČR.....	19
3.1	Vývoj VzS AČR od roku 1993.....	19
3.2	Vzdušné Síly Armády České republiky dnes	20
3.3	Program č. 207 860 – Pořízení a zabezpečení provozu nadzvukových letadel	23
3.3.1	Pronájmu letounů předcházelo jednání o nákupu	23
3.3.2	Jednotlivá plnění programu č. 207 860	26
3.3.3	Provoz letounů JAS-39 C/D Gripen ve Vzdušných silách AČR.....	28
3.3.4	Korupce související s pronájmem letounů JAS-39 Gripen	30
3.4	Program č. 207 360 - Zvyšování schopností vzdušných sil	31
3.5	Program č. 107 310 – Zvyšování schopností vzdušných sil II.....	33
3.5.1	Průběh procesu pořízení letounů CASA C-295M.....	33
3.5.2	Jednotlivá plnění programu č. 107 310	35
3.5.3	Provoz letounů C-295M ve Vzdušných silách AČR	37
3.5.4	Pochybení MO související s programem č. 107 310.....	38
3.6	Další úskalí nynějšího stavu VzS AČR.....	39
4	Optimalizace modernizace VzS AČR v návaznosti na Bílou knihu o obraně.....	41
4.1	Nadzvukové letectvo	41
4.2	Podzvukové letectvo	43
4.3	Vrtulníkové letectvo	45
4.4	Protiletadlová obrana a radiolokační technika	47
4.5	Návrh ideálního strukturálního modelu Vzdušných sil AČR	50
5	Závěr	51
	Seznam použité literatury	53

Seznam zkratk.....	59
Prohlášení k využití výsledků bakalářské práce	
Seznam příloh	

1 Úvod

Důležitým znakem státu je jeho schopnost zabezpečit svou suverenitu proti vnitřním i vnějším hrozbám. Těchto hrozeb může být celá škála. Mezi tradiční bojiště, kterým je třeba věnovat v případě ohrožení pozornost, jsou souš, moře a vzduch. Naše republika je suchozemský stát a bude nás tedy zajímat jen souš a vzduch. Prastaré vojenské pravidlo praví: "nepřátelské území není dobyt, pokud na něm nespočine noha našeho vojáka". Toto pravidlo platí i dnes, ale od roku 1903, kdy se uskutečnil první let motorem poháněného letounu, se tato situace poněkud změnila. Bez absolutní vzdušné nadvlády nad bojištěm, se pozemní operace provádějí velmi těžko a za velkých ztrát. Ať již vezmeme v potaz přípravu invazních prostor v Normandii v roce 1944, válku v Perském zálivu v roce 1991 nebo nynější válku proti terorismu, pozemní operace se neobejdou bez vzdušné podpory vlastního nebo spojeneckého letectva, vzdušného zásobování nebo leteckého průzkumu. Všechny tyto operace je možno provádět jen za podmínky, že vlastní letectvo je silnější, modernější a lépe organizované, než letectvo nepřátelského státu.

S rozvojem letectví vznikla potřeba zabezpečit svůj státní vzdušný prostor také proti narušování. Toto narušování vykazovalo po dlouhou dobu zejména vojenský charakter, s rozvojem leteckého pirátství však bylo potřeba řešit ohrožení nejen vojenským letectvem nepřítele, ale také ohrožení asymetrickou hrozbou leteckého terorismu.

Moderní letectvo si vyžaduje velké investice ze státního rozpočtu, vysokou míru vývojové a průmyslové základny země a také v neposlední řadě odhodlání politiků a vojáků přesvědčit své občany o nutnosti těchto investic. To vše v souladu s ekonomickou silou státu, jeho zahraniční politikou a v neposlední řadě se zodpovědností ke spojencům.

České vojenské letectvo vždy patřilo k silným prvkům naší národní bezpečnosti, a naši piloti byli uznávanou vojenskou složkou v celém světě. Své odhodlání bojovat prokázali už za druhé světové války a to jak na západní, tak východní frontě. Ne vždy se jejich úsilí setkalo s pochopením politiků. V průběhu studené války patřilo naše letectvo mezi světovou elitu. Časem však kvalita techniky zaostávala a v roce 1993, kdy vznikly Vzdušné síly Armády České republiky, bylo naše letectvo spíše „papírovým drakem.“

Cílem této bakalářské práce je navrhnout optimální model modernizace a struktury Vzdušných sil Armády České republiky.

V bakalářské práci jsou používány metody analýzy hospodaření, deskripce, indukce, dedukce, syntézy a komparace.

V druhé kapitole je popsáno obecné fungování ozbrojených sil, ekonomika obrany státu, bezpečnostní strategie a financování armády. Třetí kapitola je věnována historii a nynějšímu stavu Vzdušných sil AČR a vývoji tří hlavních modernizačních programů VzS.

V poslední kapitole pak tato práce nastíní probíhající modernizační kroky. Na základě informací z odborného tisku, historických událostí, znalosti moderních vojenských technologií a vývojových programů modernizace vzdušných sil v jiných zemích, se autor pokusil vytvořit vlastní model struktury Vzdušných sil AČR s přihlédnutím k nynější vážné situaci ve veřejných financích ČR a k celkovému směřování zahraniční politiky ČR.

2 Financování a hospodaření Vzdušných sil AČR

V první části této bakalářské práce se seznámíme s obecným chápáním ekonomiky obrany státu, bezpečnostní strategií České republiky, schopnostmi a pojetím ozbrojených sil, financováním Ministerstva obrany, dále pak s Armádou České republiky, se Vzdušnými silami Armády České republiky a samotným financováním a hospodařením Vzdušných sil Armády České republiky.

2.1 Ekonomika obrany státu

Ekonomiku obrany státu můžeme charakterizovat jako určitý systém vztahů, procesů či zákonitostí, které jsou vyvolány ekonomickým i politickým rozhodováním o použití a rozdělení zdrojů národního hospodářství. Tímto jsou zabezpečeny potřeby státu v krizových situacích, ale také je zajištěna vojenská bezpečnost v mírovém období, při stavu ohrožení či válečném stavu. Ekonomiku obrany státu můžeme vnímat také jako studijní a vědní obor, který se zabývá obranně ekonomickými vztahy v souvislosti procesu ekonomického zabezpečení obrany. V podmínkách tržní ekonomiky se zaměřuje především na oblast tvorby, přerozdělování a užití ekonomických zdrojů k zabezpečení potřeb obrany v mírovém období, v době vojenské či hospodářské mobilizace, rozvoje válečného hospodářství a v neposlední řadě zajištění potřeb obrany bojovými operacemi.

Objektivně lze říci, že vzájemný vztah mezi obranou a ekonomikou je z hlediska historického vývoje proměnlivý, ale má i své zákonitosti. Proto pochopení mnohostranných souvislostí mezi ekonomikou a obranou v současnosti již nemůže být záležitostí vybraného, úzkého okruhu specialistů. Charakter tohoto vztahu totiž závisí na řadě faktorů, ze kterých nejdůležitějšími jsou faktory politické, ekonomické, vojenské a vědeckotechnické. Úroveň vlivu kterékoli z těchto skupin faktorů se mění podle vývoje situace. Nemění se podstata.¹

Zajištění bezpečnosti ukládá státu za povinnost ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, který říká, že „*zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochrana jejích demokratických základů a ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot je*

¹ ŠEFČÍK, V. *Ekonomika a obrana státu* Praha: MO ČR, 1999, 203 s. ISBN 978-80-72780-14-3

základní povinnosti státu“. Tento zákon dále říká, že „*bezpečnost České republiky zajišťují ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory a havarijní služby*“.²

Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky definuje obranu státu jako „*souhrn opatření k zajištění svrchovanosti, územní celistvosti, principů demokracie a právního státu, ochrany života obyvatel a jejich majetku před vnějším napadením. Obrana státu zahrnuje výstavbu účinného systému obrany státu, přípravu a použití odpovídajících sil a prostředků a účast v kolektivním obranném systému*“.³

Jedním z odvětví veřejného sektoru je obrana státu jako taková. Nabízí se hodně hledisek, podle kterých lze členit veřejný sektor. Hledisko potřeb se zdá být nejvíce vhodným. Podle tohoto hlediska patří zajištění obrany státu mezi tzv. společenské potřeby, kam můžeme mimo jiné řadit také policii, justici a veřejnou správu.⁴

Nejčastěji zmiňovaným příkladem veřejného statku je v ekonomické literatuře národní obrana. Nerivalita a nevylučitelnost ze spotřeby jsou dvě primární vlastnosti, kterými se vyznačují čistě veřejné statky. Nerivalitu chápeme tak, že spotřeba statku jednotlivým subjektem nesnižuje nabídku tohoto statku pro ostatní subjekty. Platí, že mezní náklady poskytnutí statku dalšímu subjektu jsou nulové. I když se zvýší počet obyvatel například v důsledku narození dětí, přistěhovalců apod., armáda bude všechny obyvatele chránit bez výjimek a náklady na tuto ochranu se tím nijak nezvýší.⁵

Žijeme ve společnosti, kde obranu občanů zajišťuje primárně stát. I přesto se však můžeme v praxi setkat se situacemi, kdy lze využít soukromý sektor. Například jednotlivec se necítí ve svém prostředí zcela bezpečně a pro zajištění své ochrany investuje prostředky do střelné zbraně, pepřového spreje nebo hlídacího psa. Tyto a další prostředky jsou běžně k dostání na trhu. Vyvstává tedy otázka, proč by stejně tak i potřebu obrany státu nemohly zabezpečovat soukromé organizace? Na toto téma již proběhla během let řada diskuzí mezi představiteli různých ekonomických škol a směrů. Doposud se nepodařilo najít jednoznačnou odpověď. Jedním z důvodů je i to, že tato otázka není jen ekonomická,

² Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů [online]. [28.3.2013]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3146>

³ Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů [online]. [4.4.2013]. Dostupné z: http://www.mocr.army.cz/images/id_0000_1000/172/222m.pdf

⁴ REKTOŘÍK, J. a kol. *Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru*. Druhé aktualizované vydání. Praha: Ekopress, 2007. ISBN 978-80-86929-29-3

⁵ STIGLITZ, J.E.: *Ekonomie veřejného sektoru*, 1. vydání, Praha: Grada. 1997, 664 s. ISBN 80-7169-454-1

ale zasahuje i do sféry politické. V dnešní době si lze jen stěží představit, že by bylo toto řešení politicky akceptovatelné.

2.2 Bezpečnostní strategie ČR

Bezpečnostní strategie České republiky (ČR) je primární dokument bezpečnostní politiky ČR, jehož součástí jsou navazující dílčí strategie a koncepce. Jedná se o vládní dokument zpracovaný ve spolupráci s Kanceláří prezidenta republiky a Parlamentem ČR, jehož cílem je hledat nadstranické přístupy k otázkám bezpečnosti. Na jeho tvorbě se rovněž podílí bezpečnostní komunita ČR zahrnující zástupce státní i nestátní sféry.⁶

Na počátku vzniku České republiky, tj. v letech 1993-1996, nepatřila obranná politika mezi prioritní cíle vlády. V popředí stály spíše otázky spojované s budováním a rozvojem tržního hospodářství a s privatizací. Až v roce 1996 se v programovém prohlášení vlády objevila samostatně stojící část, věnující se problematice obrany státu, což v té době souviselo se snahou ČR vstoupit do bezpečnostní aliance NATO. Teprve v této souvislosti se obranné politice dostalo více pozornosti.

Bezpečnostní strategie ČR vydaná v roce 2011 navazuje ve svých východiscích a ve vymezení bezpečnostních zájmů na Bezpečnostní strategii ČR z roku 2003. Zohledňuje a popisuje změny bezpečnostního prostředí, včetně zásadních hrozeb v euroatlantickém prostoru. Jejím hlavním cílem je zajištění systémového a koordinovaného rámce prosazování bezpečnostních zájmů ČR a přispět k efektivnímu využívání jednotlivých multilaterálních, bilaterálních i národních nástrojů a odpovídající alokaci zdrojů pro tyto účely.

Bezpečnostní strategie ČR představuje základní hodnoty, zájmy, přístupy, ambice a nástroje ČR při zajišťování své bezpečnosti:

- „Východiska bezpečnostní politiky ČR“ formulují principy, na nichž je bezpečnostní politika ČR založena,
- „Bezpečnostní zájmy ČR“ definují životní, strategické a další významné zájmy ČR,

⁶ *Bílá kniha o obraně*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - odbor komunikace a propagace, 2011, 167 s. ISBN 978-80-7278-564-3

- „Bezpečnostní prostředí“ identifikuje nejvýznamnější trendy, faktory a konkrétní hrozby v bezpečnostním prostředí, v němž ČR ochraňuje a prosazuje své zájmy,
- „Strategie prosazování bezpečnostních zájmů ČR“ vymezuje přístupy k ochraně bezpečnostních zájmů ČR a specifikuje multilaterální a národní nástroje jejich prosazování, včetně stručného popisu bezpečnostního systému ČR.

V Bezpečnostní strategii stát pracuje s myšlenkou, že hospodářská politika ČR se snaží podporovat makroekonomickou stabilitu země tím, že vytváří přijatelné ekonomické klima. Úkolem hospodářské politiky je minimalizovat potenciální zdroje pro vznik hrozeb i působení jejich nositelů, mimo to také sleduje minimalizaci závislosti naší ekonomiky na dodávkách z hospodářsky nestabilních oblastí.⁷

Hospodářská politika státu tak zaujímá specifické místo v systému ekonomického zabezpečení obrany. Zajištění obranných potřeb ČR je do značné míry závislé na vývoji a výkonnosti naší ekonomik, která sama je ovlivňována hospodářskou politikou státu. Z uvedeného vyplývá, že můžeme identifikovat jistou vazbu mezi velikostí obranných výdajů a hospodářskou politikou státu.

2.3 Schopnosti a pojetí ozbrojených sil

Klíčové, počáteční i cílové operační schopnosti ozbrojených sil nebo AČR, vojenské schopnosti státu, budování schopností a obdobné výrazy jsou pojmy v dnešní době často používané. Ne vždy je však správně pochopen jejich obsah a celková problematika. Vyplývá to z nejednotnosti výkladu pojmů v rovině strategické, operační i taktické. Různé chápání a výklad se pak promítá i v oficiálně publikovaných dokumentech, a tím často dochází ke kreslenému chápání problematiky schopností sil v širší vojenské veřejnosti.

Pojem schopnost je často zaměňován za pojem bojová pohotovost nebo připravenost bojového prostředku, jednotky nebo jiného organizačního celku. Záměna je sice možná, ale jen na určité organizační úrovni. Vidíme, že na nižších stupních velení budou operační a možná i bojové schopnosti definovány jinak, než pro ozbrojené síly jako celek, nebo pro strategické či operační svazy a uskupení.

⁷ Ministerstvo obrany. *Bezpečnostní strategie ČR, 2011* [online]. [4.4.2013]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/images/Bilakniha/CSD/011.pdf>

Z hlediska hlavního úkolu ozbrojených sil, to je k vedení vojenských operací, mají samozřejmě prioritu operační schopnosti. Operační schopnosti vyjadřují, co vojska s prostředky, kterými disponují, mají umět, znát a být schopna realizovat v přípravě k nasazení a v rámci operace a boje. Jednotlivé operační schopnosti se vzájemně doplňují, podmiňují, prolínají a nelze oddělit jednu od druhé.

Lze předpokládat, že operační schopnosti OS ČR v budoucnu nebudou zásadně odlišné od schopností současných, ale zcela zásadně vzrostou požadavky na jejich kvalitu a změní se i jejich kvantitativní ukazatele. Vzhledem ke vzrůstajícím požadavkům na nasazení především v expedičních operacích, zejména mírového charakteru, objektivně vzroste význam schopnosti civilně-vojenské spolupráce a požadavky na schopnosti strategické přepravy.

Při budování koncepce budoucích schopností ozbrojených sil je nutné nalézt shodu napříč politickým spektrem nebo alespoň silnou podporu založenou na společných předpokladech, východiscích a principech zajištění obrany.⁸

Hlavními parametry pro uvažování nad novými koncepcemi obranných sil jsou:

- ČR rezignovala na samostatnou obranu teritoria státu,
- obrana řešena na aliančním/unijním/koaličním principu,
- mírové OS připravovány a budovány k mírovým úkolům, příspěvek ČR k udržení míru a stability ve světě,
- bezpečnost na teritoriu státu a řešení nevojenských ohrožení i nadále v gesci ČR,
- pro řešení ohrožení velkého rozsahu proti teritoriu Aliance, EU vytvořen systém mobilizačního a operačního rozvinutí – využití času daného „varovnou dobou“ (5 a více let),
- doktrinální soustava je průběžně modernizována v souladu s vývojovými trendy ve vojenství a závazky ČR.

⁸ GALATÍK, V. *Předpokládané budoucí schopnosti sil jako základní požadavek na obranné zdroje*. In ZETOCHA, Karel a kol. *Obranné zdroje České republiky 2007*. Brno:Ústav strategických studií, Univerzita obrany, 2007, s. 9 - 20. ISBN 978-80-7231-306-8.

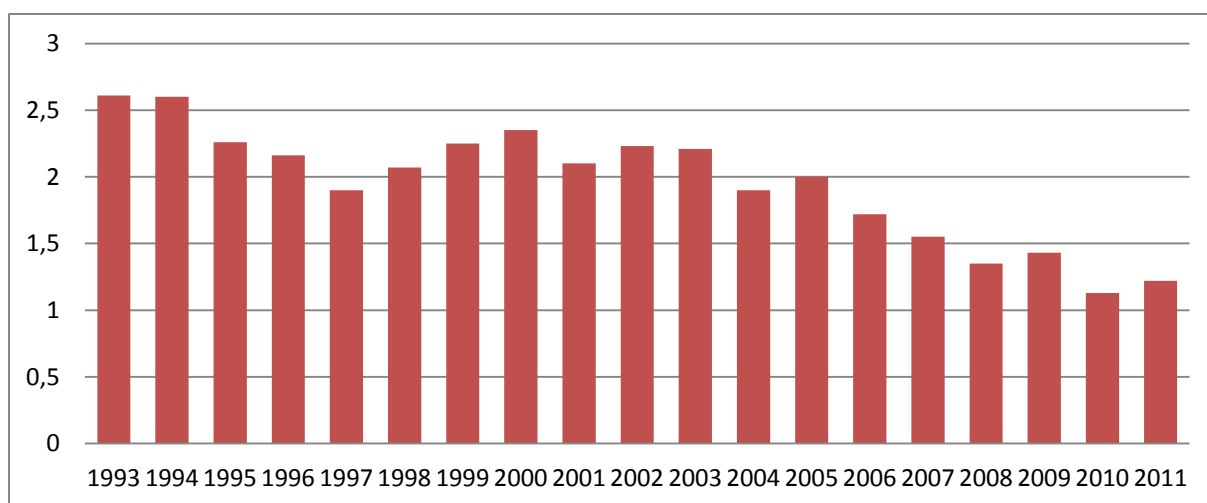
2.4 Financování Ministerstva Obrany

Vzhledem ke svým specifickým funkcím patří obrana mezi oblasti s vysokými nároky na vstupní zdroje, tedy na veřejné finance. Z tohoto důvodu jsou obranné výdaje často sledovaným a diskutovaným tématem, ať už na politické scéně nebo v médiích.

Oblast obrany státu je převážně financována prostřednictvím státního rozpočtu České republiky. Platí, že veškeré výdaje určené na obranu v rámci České republiky, nejsou v celém svém rozsahu určeny pouze pro resort Ministerstva obrany. Ministerstvo obrany však plní rozhodující úlohu v celém systému zabezpečování obrany, proto se budeme věnovat financování právě tohoto resortu.

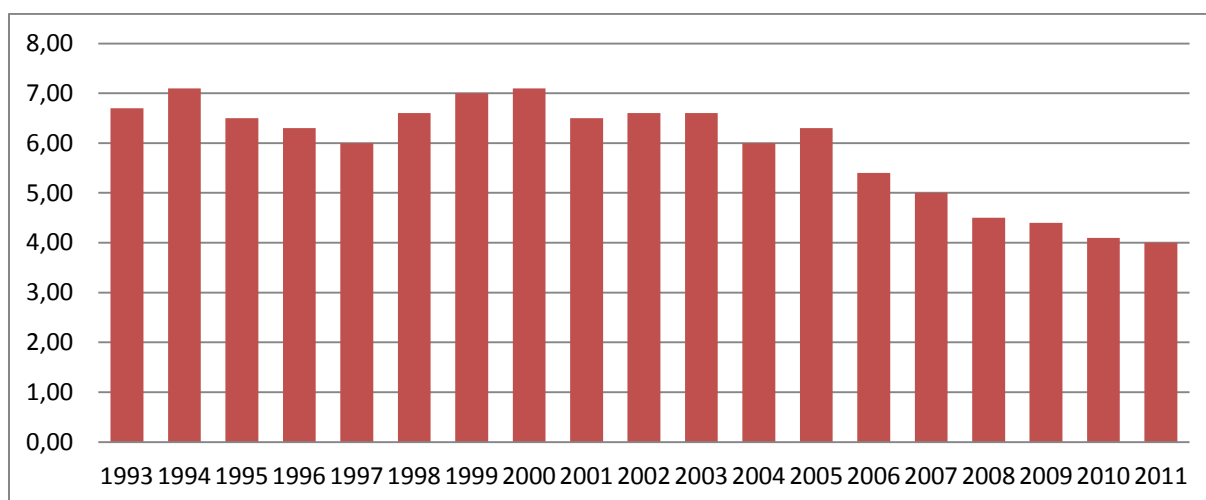
V grafech č. 1.1 a č. 1.2 zde uvedených je zobrazeno, jak velký procentuální podíl zaujímají výdaje kapitoly MO na celkových výdajích státního rozpočtu a na ukazateli HDP v jednotlivých letech.

Graf č. 2.1 - Podíl výdajů MO na výdajích státního rozpočtu v letech 1993 - 2011 (v %)

Zdroj: MOČR, vlastní zpracování

Graf č. 2.2 - Podíl výdajů MO na HDP v letech 1993 - 2011 (v %)

Zdroj MOČR, vlastní zpracování

Z grafů je patrné, že po celé období 90. let dosahovala sféra obrany vyšších procentuálních podílů (s výjimkou roku 1997, kdy se naplno projevila recese) než po roce 2000, kdy dochází k mírně sestupné tendenci. V roce 1993 představovaly výdaje Ministerstva obrany necelých 7 % z celkových výdajů státního rozpočtu, resp. zhruba 2,5 % na celkovém HDP České republiky, zatímco dnes dosahují hodnoty maximálně okolo 4–5 % výdajů státního rozpočtu, resp. se pohybují těsně pod hranicí 1,5 % HDP.

Na základě vývoje těchto dvou grafů můžeme vyvodit závěr o tom, že postupem času klesá procentuální podíl výdajů určených resortu MO jak na celkových výdajích státního rozpočtu, tak i na celkovém HDP. Pokles je patrný zejména po roce 2003, kdy se začínají projevovat výrazné problémy českých veřejných financí.⁹

Další pokles pak vidíme od roku 2006 související s nástupem pravicové vlády M. Topolánka a také s propuknutím celosvětové hospodářské krize v roce 2008. Příímým důsledkem krize byl pro Českou republiku růst deficitu veřejných rozpočtů, a to z 2,7 % hrubého domácího produktu v roce 2008 na 5,8 % v roce 2009 a návazně i veřejného dluhu z 30 % HDP v roce 2008 na 35 % v roce 2009. Tato situace si vyžádala přijetí úsporných opatření ve státním rozpočtu, která samozřejmě postihla i rozpočet Ministerstva obrany. Ten v roce 2010 poklesl

⁹ *Bílá kniha o obraně*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - odbor komunikace a propagace, 2011, 167 s. ISBN 978-80-7278-564-3

oproti roku 2009 o více než sedm miliard korun. V roce 2011 dále poklesl téměř o pět miliard korun.

Výše finančních prostředků vyčleňovaných ze státního rozpočtu České republiky resortu MO se do jisté míry odvíjí od aktuálního stavu bezpečnostní politiky naší země, resp. od příslušných rozhodnutí vlády, do kterých se také promítá aktuální bezpečnostní situace – konkrétní hrozby či rizika.

Jakékoli další snižování obranného rozpočtu však není akceptovatelné s ohledem na úkoly ozbrojených sil ČR a bez rozpočtové stability také nelze racionálně plánovat. Škrty sice přinášejí okamžité úspory pro státní rozpočet, ale násobně se promítají do zvyšování dlouhodobého vnitřního dluhu rezortu. Důsledkem je ohrožení schopnosti naplnit současné politicko-vojenské ambice a zajistit obranu země. Na základě ekonomické analýzy formuluje Bílá kniha do roku 2020 tři scénáře:

- rozvojový (rozpočet v uvedeném časovém horizontu cca 63 miliard Kč),
- stabilizační (cca 56 miliard Kč),
- úpadkový (cca 48 miliard Kč).

Vláda sice Bílou knihu schválila, ale na veřejnost se zatím nedostala informace o tom, pro jakou variantu se rozhodla, pokud se rozhodla vůbec. A je-li za současné politické situace schopna se o tak závažném tématu rozhodnout.

2.5 Armáda České republiky

Armáda České republiky je hlavní složkou ozbrojených sil České republiky, kterou dále tvoří Hradní stráž a Vojenská kancelář prezidenta republiky. Za řízení obrany odpovídá Ministerstvo obrany, jehož ministrem je Vlastimil Pícek. Vrchním velitelem ozbrojených sil České republiky je prezident republiky Miloš Zeman.

Hlavním posláním ozbrojených sil České republiky je a vždy bude co nejefektivnější a nejlepší zabezpečení obrany území České republiky. Armáda České republiky je zapojena do integrované vojenské struktury NATO, do systému obranného, operačního a civilního

nouzového plánování, do procedurálních a organizačních aspektů jaderných konzultací a do společných cvičení a operací.¹⁰

Struktura Armády České republiky:¹¹

Generální štáb - Náčelník generálního štábu AČR - Generálporučík Ing. Petr Pavel,

Společné síly - Velitel společných sil - Brigádní generál Ing. Ján Gurník,

Pozemní síly - Velitel pozemních sil - Plukovník gšt. Ing. Ladislav Jung,

Vzdušné síly - Velitel vzdušných sil - Brigádní generál Ing. Jiří Verner,

Podpůrný komplet společných sil,

Velitelství výcviku - Vojenská akademie Vyškov,

Síly podpory - Velitel sil podpory - Brigádní generál Ing. Petr Adam.

K 1. 1. 2013 je v AČR evidováno 21 057 vojáků a 8 288 civilních zaměstnanců.¹²

2.5.1 Vzdušné síly Armády České republiky

Primárním úkolem vzdušných sil je ochrana vzdušného prostoru ČR v rámci integrované ochrany vzdušného prostoru NATO (NATINADS) a národního posilového systému (NaPoSy), a to včetně vykonávání úkolů spojených s protiteroristickým konceptem RENEGADE.¹³

Kromě výše zmíněných skutečností zaujímají vzdušné síly nezastupitelnou úlohu při podpoře pozemních sil, zabezpečení mobility vojsk, možnosti provedení rychlého manévru a zabezpečení úkolů přepravy. V mírových podmínkách se vzdušné síly stanovenými silami

¹⁰ Ministerstvo obrany. *Armáda se představuje* [online]. [29.3.2013]. Dostupné z: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=5090>

¹¹ Ministerstvo obrany. *Struktura AČR* [online]. [29.3.2013]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/struktura/default.htm>

¹² Ministerstvo obrany. *Vývoj skutečných počtů osob v resortu MO ČR v letech 1993-2013* [online]. [26.3.2013]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/scripts/detail.php?id=51566>

¹³ RENEGADE – koncept k zabránění použití civilního letadla jako zbraně k teroristickému útoku.

a prostředky podílejí na plnění úkolů, které vyplývají z přijatých zákonů a meziresortních dohod.¹⁴

Podrobnější informace ke Vzdušným silám AČR budou v kapitole č. 2 této bakalářské práce, popisy hlavních typů letounů jsou pak zobrazeny v příloze č.1.

2.5.2 Financování a hospodaření Vzdušných sil Armády České republiky

Vzdušné síly AČR jsou součástí AČR a jako takové jsou financovány ze státního rozpočtu kapitola 307 - Ministerstvo Obrany ČR. Tématem této práce je modernizace VzS, a proto se zaměříme na vojenské výdaje, a to především na výdaje na nákup techniky.

V České republice je statistika vojenských výdajů zveřejňována od roku 1994 ve Statistické ročence ČR jako Vojenské výdaje podle druhu nákladu a směrů určení. Způsob, jak jsou sledovány, umožňuje provádět základní mikroekonomickou analýzu českých vojenských výdajů. Vojenské výdaje jsou rozděleny do tří kategorií:

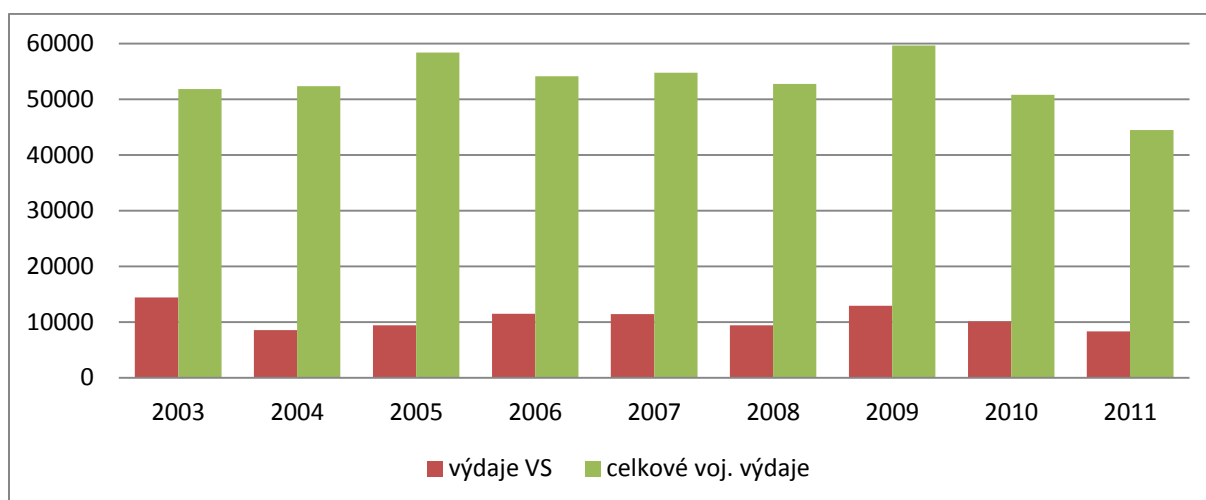
- 1) provozní náklady obsahující osobní náklady a náklady na provoz a údržbu,
- 2) nákup a výstavba, obsahující výdaje na nákup vojenské výzbroje a výstroje a výdaje na nemovitý majetek,
- 3) výzkum a vývoj.

Pro vojenské výdaje na nákup a výstavbu je v České republice charakteristické, že tradičně mají vazbu na stabilizační funkci veřejných financí v podobě podpory domácímu zbrojnímu průmyslu. Tato vazba však velmi často způsobí nekonceptnost využití finančních zdrojů a jejich plýtvání, jak můžeme vidět např. na pořízení letounů Aero L-159A nebo na „gigantické“ modernizaci tanků T-72. Ve sledovaném období 2003 - 2011 to pak bude na příkladu pořízení transportních letounů CASA C-295M.

Přiblížíme si tedy vývoj celkových vojenských výdajů v rozpočtu MO a výdajů Vzdušných sil AČR. Strukturu výdajů VzS AČR a strukturu výdajů za nákup VzS AČR ve sledovaném období od roku 2003 do roku 2011.

¹⁴Armáda České republiky. *Vzdušné síly AČR* [online]. [26.3.2013]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/struktura/spolecne-sily/vzdusne-sily/vzdusne-sily-acr-117/>

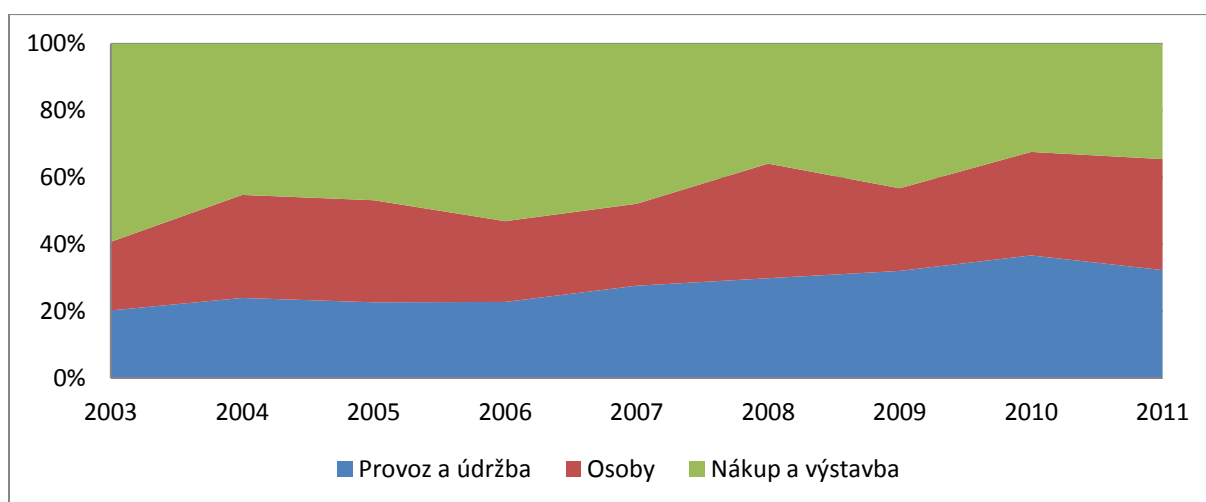
Graf č. 2.3 - Podíl vojenských výdajů MO a VzS AČR v letech 2003 - 2011 (v mil. Kč)

zdroj: Statistická ročenka ČSU 2003 - 2011, vlastní zpracování

Z grafu č. 2.3 vyplývá, že průměrný podíl výdajů VzS je 20% z celkových vojenských výdajů MO. Od roku 2008 je zřejmý pokles (vyjma roku 2009 kdy došlo k pořízení letounů CASA C-295M¹⁵), který souvisí s hospodářskou krizí a snížením veřejných výdajů.

Graf č. 2.4 - Struktura výdajů VzS AČR v letech 2003 - 2011 (v %)

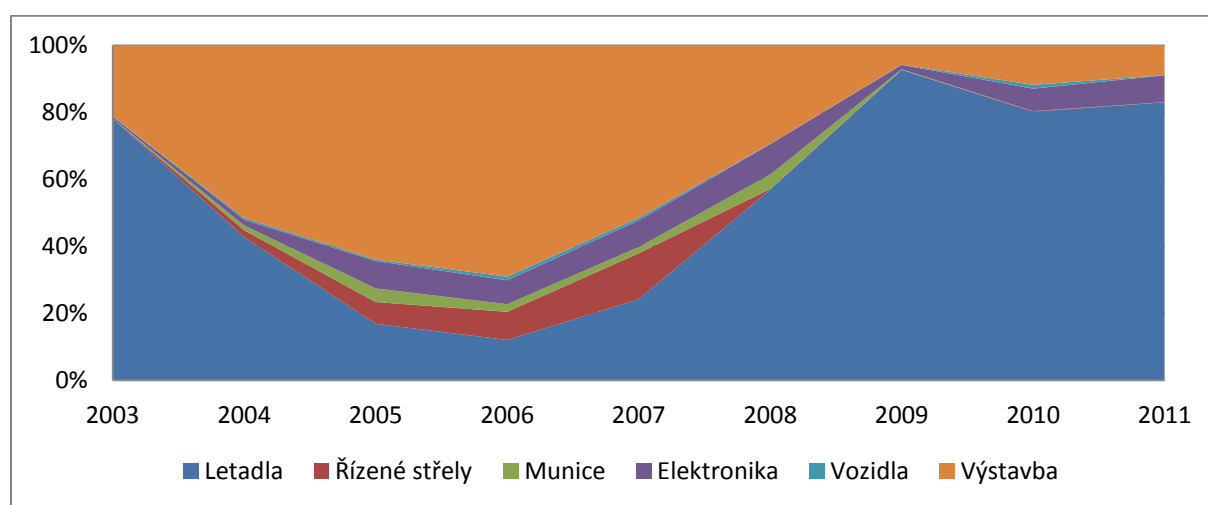

zdroj: Statistická ročenka ČSU 2003 - 2011, vlastní zpracování

¹⁵ Ministerstvo obrany. *Návrh státního závěrečného účtu státního rozpočtu ČR za rok 2009, kapitola 307-Ministerstvo obrany ČR*. [online]. [4.4.2013]. Dostupné z: http://www.army.cz/images/id_7001_8000/7996/szu_2009.pdf

V grafu č. 2.4 je patrné zvyšování výdajů na provoz a údržbu (související se zaváděním nové techniky do výzbroje VzS AČR), dále rostoucí náklady na personál, kdy znatelný pokles je v letech 2006 (což je způsobeno plnou profesionalizací AČR a ukončením základní vojenské služby) a 2009 (kdy byly v důsledku celosvětové hospodářské krize sníženy mzdy zaměstnanců ve státní sféře). Obě tyto zvyšující se položky mají za následek snižování výdajů na nákup a výstavbu¹⁶.

Graf č. 2.5 - Struktura výdajů na nákup VzS AČR v letech 2003 - 2011 (v %)

zdroj: Statistická ročenka ČSU 2003 - 2011, vlastní zpracování

Z grafu č. 2.4 jsou patrné výdaje na nákup jednotlivých položek majetku VzS AČR. Výdaje na výstavbu v letech 2004 - 2007 jsou způsobeny programem č. 207 810 – Výstavba a rekonstrukce infrastruktury vzdušných sil, jehož úkolem bylo vybudovat nebo modernizovat stávající infrastrukturu letišť Čáslav a Náměšť nad Oslavou. Náklady na pořízení letadel jsou nejvyšší v roce 2009, kdy se k částce za pronájem letounů JAS-39 Gripen přidala i částka na pořízení transportních letounů EADS C-295M CASA.

¹⁶ Český statistický ústav. *Statistické ročenky ČR - ČSU, 2011* [on-line]. [4.4.2013]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statisticke_rocenky_ceske_republiky

3 Analýza stavu Vzdušných sil AČR

V této části se zaměříme na stav a vývoj Vzdušných sil AČR, jejich strukturu a vybavení, a podrobně rozeberu 3 hlavní programy modernizace z let 2003 - 2011, které byly zmíněny v předchozí kapitole.

3.1 Vývoj VzS AČR od roku 1993

1. 1. 1993 došlo k rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky a rovněž i k rozdělení tehdejší Československé armády. Oba nově vzniklé státy se musely vzájemně vypořádat s dělením vojáků, výzbroje a archivů zpravodajských složek. Nejvíce sporů se pak kromě slovenských nároků na finanční kompenzace se vedlo o materiály zpravodajců a historické sbírky. Rada obrany státu v září 1992 rozhodla, že se movitý majetek ozbrojených sil rozdělí v poměru 2:1, a to s ohledem na kvantitativní i kvalitativní ukazatele a cenovou hodnotu armádního majetku (podle odhadu 418 miliard korun) s přihlédnutím k rozloze a počtu obyvatel obou republik.

U letectva probíhalo dělení rovněž podle poměru 2:1, až na případ stíhaček MiG-29, kde byl poměr 1:1. Letadla MiG-23 pak zůstala jen na území Česka. Za zmínku jistě stojí, že Češi si desítku špičkových letounů MiG-29 neponechali dlouho a v roce 1995 je vláda v čele s Václavem Klausem vyměnila za 11 polských vrtulníků W3A Sokol, které jsou v současné době využívány zejména pro účely SAR. Z technického hlediska se toto dá považovat za krok zpět, neboť ve výzbroji armády zůstaly letouny typu Mig-21 a Mig-23, které měl Mig -29 technologicky nahradit.

Protiletadlové raketové vojsko se rozdělilo jiným poměrem. V rámci zachování funkčních zbraňových celků na Slovensko putovala kompletní baterie protiletadlového raketového systému dalekého dosahu ruské výroby S-300, zatímco Česká republika si ponechala raketový systém S-200 Vega, taktéž ruské výroby¹⁷.

¹⁷ BROUSIL, Zdeněk. *Před 15 lety proběhlo rozdělení československé armády*. ATM. 2008, č.1. ISSN 1802-4823

K 1. 1. 1993 vzniklo Velitelství letectva a protivzdušné obrany ve Staré Boleslavi, do jehož podřízenosti spadají všechny tehdejší jednotky vzdušných sil:

- smíšený letecký sbor - Hradec Králové,
- divize protivzdušné obrany – Brno,
- divize protivzdušné obrany – Žatec,
- dopravní letecký pluk MNO - Praha-Kbely,
- radiotechnický pluk elektronického boje - České Budějovice,
- 11. vrtulníkový pluk – Líně,
- 51. vrtulníkový pluk – Prostějov,
- 104. letka bezpilotních průzkumných prostředků – Krašovice.

Ty jsou dále členěny na jednotky a roztroušeny po celé České republice na celkem patnácti vojenských letištích a dalších vojenských základnách.

Vzdušné síly také provozovaly množství letecké a raketové techniky, různé systémy zabezpečení, radiolokační techniky a podpůrné techniky. Většina toho vybavení však byla morálně zastaralá nebo náročná na provoz a financování.

Bylo proto provedeno mnoho dílčích modernizačních programů, byť některé s nevalným úspěchem a s nedopracovanou koncepcí. Dále bylo zrušeno značné množství posádek a zredukována vojenská letiště. Nyní lze považovat Vzdušné síly Armády České republiky za vyváženou část naší armády.

3.2 Vzdušné Síly Armády České republiky dnes

VzS jsou nedílnou součástí AČR, vybavenou moderními systémy a profesionálními vojáky. Jejich hlavním úkolem je zajištění protivzdušné obrany ČR, jehož základem je zapojení do systému NATINADS¹⁸. Pro případ nedostatečnosti či selhání funkce aliančního systému existuje druhý pilíř protivzdušné obrany ČR a tím je Národní posilový systém protivzdušné obrany ČR (NaPoSy PVO ČR).

¹⁸ system NATINADS je podrobně popsán v příloze č. 2 této práce

Doktrína AČR o velení NaPoSy uvádí: „*Je v podřízenosti SOC MO. Jeho použití je však řízeno prostřednictvím orgánů NATO, aby nedocházelo ke konfliktům s rozkazem velitele vzdušných sil NATO pro řízení činností ve vzdušném prostoru a k ohrožení vlastních nebo spojeneckých vzdušných prostředků.*“ Hlavním úkolem letecké techniky vyčleněné do NaPoSy PVO ČR je ochrana vzdušného prostoru okolo objektů důležitých pro obranu státu.¹⁹

K 31. 12. 2011 sloužilo ve VzS 4 804 vojáků a pracovalo 686 civilních zaměstnanců. Průměrný roční nálet na jednoho pilota činil 120 letových hodin²⁰.

V současné době patří do struktury Vzdušných sil Armády České republiky následující útvary:

- 21. Základna taktického letectva Čáslav,
- 22. Základna taktického letectva Náměšť nad Oslavou,
- 23. Základna vrtulníkového letectva Přerov²¹,
- 24. Základna dopravního letectva Praha-Kbely,
- 25. Protiletadlová raketová brigáda Strakonice,
- 26. Brigáda velení, řízení a průzkumu Stará Boleslav,
- Správa letiště Pardubice.

Vzdušné síly používají následující techniku²²:

- víceúčelový bojový letoun SAAB JAS39C/D Gripen (12 ks verze C a 2 ks verze D),
- lehký bojový letoun AERO L159A/T ALCA (19 ks verze A a 4 ks verze T),
- víceúčelový transportní letoun CASA C-295M (4 ks),
- transportní letoun LET L-410 Turbolet (8 ks),
- transportní letoun JAK-40 (2 ks),
- víceúčelový dopravní letoun AIRBUS A319CJ (2 ks),
- dopravní letoun Bombardier CL-601 Challenger (1 ks),

¹⁹ ČECH, Ivan. *Současnost a budoucnost Air Policing. závěrečná práce*. Brno, 2010. 23. Kurz Generálního štábu. Univerzita obrany

²⁰ INTERNATIONAL INSTITUTE FOR STRATEGIC STUDIES. *The Military Balance 2012 Chapter Four: Europe*. Routledge; 2nd Revised edition, 2013 510 s., 978-1857436808

²¹ 4. prosince 2012 - Ministr obrany Alexandr Vondra oznámil, že armáda k 1. lednu 2014 opustí letiště v Přerově a posádka se přesune do Náměště nad Oslavou.

²² SOUŠEK, Tomáš. *Vzdušné síly Armády ČR. Vzdušné síly AČR - Ročenka 2012*. Letectví a kosmonautika. 2012. ISSN 0024-156

- proudový cvičný letoun AERO L-39C/ZA Albatros (4 ks verze ZA a 7 ks verze C),
- lehký cvičný letoun ZLIN Z-142C (8 ks),
- bitevní vrtulník MIL Mi-24/35 (6 ks verze Mi-24 a 18 ks verze Mi-35),
- transportní vrtulník MIL Mi-17/171 (13 ks verze Mi-17 a 16 ks verze Mi-171),
- transportní vrtulník MIL Mi-8 (4 ks),
- víceúčelový vrtulník PZL W3A Sokol (10 ks),
- protiletadlový raketový komplet středního dosahu 2K12/SA-6 (4 baterie),
- protiletadlový raketový komplet krátkého dosahu 9K35/SA-13 (2 baterie),
- přenosný protiletadlový komplet BOFORS RBS-70 (2 baterie).

Pro letouny JAS-39 a L-159 letectvo vlastní protiletadlové řízené střely AIM-9M Sidewinder a AIM-120C AMRAAM k útokům na letecké cíle, a k útokům na pozemní cíle přesně naváděné pumy řady Paveway a řízené střely AGM-65 Maverick.

Průzkum vzdušného prostoru České republiky je zajištěn prostřednictvím aktivních pozemních radiolokačních systémů PVO a doplňován informacemi ze stacionárních pasivních sledovacích systémů, vojenských letištních radiolokátorů a civilního řízení letového provozu. Na strategické úrovni je tato schopnost zajišťována účastí České republiky na spojeneckém systému ochrany vzdušného prostoru NAEW&C.²³

Tento průzkum zajišťuje 26. brigáda velení, řízení a průzkumu Stará Boleslav, jejíž příslušníci jsou specialisté RTV, kteří patří k nejlépe vyškoleným odborníkům v AČR. V roce 2007 se u brigády postupně realizovalo zasazení pátevní radiolokační techniky typu FADR. V dlouhodobém horizontu a v návaznosti na již zmíněné morální zastarávání staré sovětské radiolokační techniky se brigáda postupně připravuje i k přezbrojení. Nově budou použity moderní tří-dimenzionální radiolokátory typu MADR, schopné pokrýt požadavky na tvorbu a distribuci informací o vzdušné situaci.²⁴

²³ SLAVIK, Josef, *Ochrana vzdušného prostoru (BKO)*. Konference PVO. Brno, 2012. [online]. [10.4.2013]. Dostupné z: http://katalog.unob.cz/konferencepvo/data/uploads/2012/dvd.img/prezentace/03_slavik.pdf

²⁴ 26. brigáda velení, řízení a průzkumu Stará Boleslav. [online]. [11.4.2013]. Dostupné z: <http://www.bvrpz.army.cz/>

3.3 Program č. 207 860 – Pořízení a zabezpečení provozu nadzvukových letadel

Tento program probíhající od roku 2004 do současnosti zabezpečuje pronájem 14 ks nadzvukových víceúčelových bojových letounů SAAB JAS-39C/D Gripen od Švédského království. Jedná se o nejnákladnější program vzdušných sil a proto je mu v rámci této práce věnována největší pozornost. Vzhledem k faktu, že proti tomuto pronájmu je již od začátku vedena silná mediální kampaň, budou v závěru zmíněny i poznatky z této kampaně.

3.3.1 Pronájmu letounů předcházelo jednání o nákupu

Pro dosažení operačních schopností taktického letectva vláda v roce 1997 rozhodla o nákupu nadzvukových letounů a v roce 1999 byla usnesením vlády ČR schválena Koncepce výstavby resortu obrany, jejíž součástí byl i nákup nadzvukových letounů. Také v tomto roce došlo k vyřazení sovětských stíhacích letounů MiG-23. V roce 2000 začal proces výběrového řízení na dodavatele nadzvukových letounů. O kontrakt s Českou republikou usilovali Američané s letouny Lockheed Martin F-16 C/D Falcon a Boeing F-18 C/D, Francouzi s Dassault Mirage 2000-5, a Švédové s Brity s letouny Saab Jas-39 C/D Gripen. V roce 2001 američtí a francouzští zájemci výběrové řízení opustili, důvodem bylo podle jednotlivých firem zmanipulování celého výběrového řízení, a ve hře zůstal pouze Gripen²⁵.

V roce 2001 byla předložena zpráva o hodnocení výběrového řízení. Vláda rozhodla o zahájení jednání s BAE/SAAB. V květnu 2002 byl vládě předložen návrh smlouvy na nákup 24 taktických nadzvukových letounů Jas-39 Gripen. S nákupem stíhaček nesouhlasily politické strany ODS, ODA a většina KSČM. Přesto zákon sněmovnou poprvé prošel. Senát jej však 3. 6. 2002 vetoval. Pro přehlasování veta Senátu potřebovala PSP ČR 101 hlasů, pro však bylo pouze 100 (13. 6. 2002).

V souvislosti s katastrofální povodní v létě roku 2002 bylo vládou ČR a vedením resortu Ministerstva obrany rozhodnuto odložit nákup 24 nadzvukových bojových letounů a ochranu vzdušného prostoru dočasně řešit nákupem, případně pronájmem nezbytně nutného množství i starších nadzvukových letounů tak, aby po ukončení technické životnosti a vyřazení letounů

²⁵ *Fakta: Vše o korupční kauze Gripeny.* [online]. [11.4.2013]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/clanek.phtml?id=368149>

MiG-21 byla zabezpečena ochrana vzdušného prostoru ČR a plněny mezinárodní závazky ČR v NATO.

Vláda České republiky po posouzení materiálu "Zabezpečení ochrany vzdušného prostoru - postup při pořízování nadzvukového letounu pro vzdušné síly AČR" (předloženého ministrem obrany) na svém zasedání dne 9. července 2003 rozhodla, že bude vypsáno výběrové řízení na pronájem 12 bojových a 2 cvičných nadzvukových letadel na období 5 let (s možností prodloužení jejich používání na dalších 10 let). Ve zmíněném materiálu byly nastíněny tři varianty možností dalšího vývoje vzdušných sil AČR:

- 1) Varianta bez nadzvukových letadel - tzv. nulová varianta, která dle MO přináší přes relativně malé zdrojové zatížení vysoká bezpečnostní rizika.
- 2) Varianta pořízení nadzvukových letadel - dlouhodobé cílové řešení, které přináší akceptovatelná rizika v dlouhodobém horizontu (po roce 2008), ale vyvolává relativně vysoké zdrojové zatížení.
- 3) Varianta pořízení nadzvukových letadel - překlenovací řešení (tzv. nekomerční varianta), která s sebou nese akceptovatelná rizika v krátkodobém horizontu (pro období 2003 - 2008), vyvolává akceptovatelné zdrojové zatížení ve střednědobém horizontu a vytváří tak předpoklady pro následné řešení podle předchozí varianty.

Poslední zmíněné řešení předpokládalo, že na základě bilaterální spolupráce by byla již používaná nadzvuková stíhací letadla vzdušných sil některé spojenecké země poskytnuta na základě mezivládní dohody. Ministerstvo obrany doporučilo vládě zajistit ochranu vzdušného prostoru ČR kombinací nekomerční překlenovací a komerční cílové varianty, které dle něj mohou být uskutečňovány souběžně. Přechod mezi nekomerčním přechodným řešením a komerčním cílovým řešením by musel být podle ministerstva zajištěn tak, aby byla vždy zabezpečena minimální schopnost střežit a bránit vzdušný prostor ČR zapojením v pohotovostním systému NATO²⁶.

9. 7. 2003 vláda uložila ministru obrany zaslat žádost o předložení tzv. studie proveditelnosti vládám Kanady, Spojených států amerických, Belgického království, Francouzské republiky, Nizozemského království, Spolkové republiky Německo, Turecké republiky, a Švédského

²⁶ HOŘEJŠÍ, Tomáš. *Praha se rozhodla pro Gripeny*. ATM. 2004, č.1. ISSN 1802-4823

království. Nabídky zaslalo 7 zemí - Belgie, Francie, Nizozemsko, Kanada, Německo, Švédsko a USA.

30. 11. 2003 ukončila Komise pro posouzení a vyhodnocení nabídek vyhodnocení studií proveditelnosti a podle zadaných podmínek stanovila pořadí nabídek. Komise doporučila jako nejvýhodnější nabídku Švédského království na pronájem 14 nových víceúčelových nadzvukových bojových letounů JAS-39 Gripen (na druhém místě skončila nabídka Belgického království s letouny F-16 MLU, na dalších místech se umístily nabídky Kanady, USA a Nizozemska). Od prosince 2003 do května 2004 vedla Komise podrobná jednání se švédskými partnery, v jejichž průběhu byla cena požadovaná za pronájem a související služby snížena o cca 1,23 miliardy Kč²⁷.

Dne 9. 6. 2004 vláda České republiky schválila desetiletý pronájem 14 letounů JAS 39 Gripen pro potřeby vzdušných sil AČR. Celková cena kontraktu činila 19,65 miliardy Kč, které měly být spláceny v ročních splátkách. Cena pronájmu je fixní a je vedena v českých korunách²⁸.

14.6 2004 byly na Ministerstvu obrany ČR podepsány smlouvy mezi ČR a Švédským královstvím o pronájmu 14 nových nadzvukových letounů JAS-39 Gripen pro potřeby AČR (jedná se o Memorandum o porozumění mezi vládami ČR a Švédského království o použití letounů pro obranu ČR ve válce i míru, pro plnění závazků ČR vyplývajících ze členství v NATO a pro další operace v souladu s principy Charty OSN, dále o Smlouvu mezi MO ČR a Švédskou správou materiálu pro obranu o pronájmu letounů, o systému podpory a poskytování souvisejících služeb a tzv. ofsetovou smlouvu, podle které společnost Gripen International realizuje v ČR zvláštní program průmyslové spolupráce v hodnotě 130 % hodnoty kontraktu). Smlouvy rovněž obsahují kontrolní a sankční mechanismy, které sahají až k možnosti vypovězení smlouvy.

Pronájem započal dnem převzetí prvního letounu a bude končí 30. 9. 2015. Nabídka Švédska na desetiletý pronájem letounů splňuje všechna předem stanovená kritéria a podmínky ČR, včetně tzv. plné interoperability letounů se standardy NATO (jde také o systém identifikace vlastní-cizí, o schopnost tankování paliva za letu, komunikaci v angličtině a další).

²⁷ *Shrnutí fakt ke kauze Gripen*. [online]. [14.4.2013]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/parlament/Shrnuti-fakt-ke-kauze-Gripen-162467>

²⁸ *Odborníci na obranu se prou o význam stíhacího letectva pro ČR*. [online]. [14.4.2013]. Dostupné z: <http://www.vz24.cz/clanky/odbornici-na-obranu-se-prou-o-vyznam-stihaciho-letectva-pro-cr/>

V rámci smlouvy se společnost Gripen International zavázala k offsetovému programu (programu průmyslové spolupráce) v celkové výši 130 % celkové hodnoty dohody o pronájmu letounů JAS-39, což činilo 25 545 000 tis. Kč. Na základě offsetové smlouvy musí být podíl přímých offsetů v obraném, leteckém a bezpečnostním průmyslu České republiky činit nejméně 20 % hodnoty offsetové smlouvy. Trvání programů je stanoveno na období 14. června 2004 až do 31. prosince 2014.

Veškeré okolnosti offsetového programu jsou stanoveny dohodou o programu průmyslové spolupráce, což je bilaterální smlouva uzavřená Ministerstvem obrany ČR a společností Gripen International. Česká offsetová legislativa vychází z vyhlášky 19/2010 Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. Ministerstvo obrany má konečnou pravomoc potvrzovat a odmítat offsetové transakce a hodnoty v rámci programu. Ministerstvo průmyslu a obchodu je, společně s meziresortní offsetovou komisí, správcem a technickým garantem programu. Dle podmínek dohody je offsetový program každoročně podrobován nezávislému auditu.

K 31. prosinci 2010 byla kumulativní hodnota plnění programů 23 740 000 tis. Kč a celkem bylo splněno 93 % offsetového závazku vůči ČR²⁹.

3.3.2 Jednotlivá plnění programu č. 207 860

Program pořízení a zabezpečení nadzvukových letadel byl v letech 2004 - 2011 rozdělen na velké množství podprogramů. rámci tohoto programu bylo vyčerpáno ze státního rozpočtu značné množství finančních prostředků. Nyní si přiblížíme jednotlivé fáze tohoto programu.

Hlavním úkolem daného nového programu v roce 2004 bylo zahájení výcviku leteckého personálu v souvislosti se zavedením nových nadzvukových letounů JAS 39 Gripen do výzbroje AČR. Nejdůležitějším bodem programu je zabezpečení kontinuity ochrany vzdušného prostoru ČR nadzvukovými letouny, schopnými působit za všech povětrnostních podmínek v součinnosti s ostatními druhy vojsk NATO i mimo území ČR. Základem realizace tohoto programu je Smlouva mezi Českou republikou a Švédským královstvím o pronájmu nadzvukových letounů JAS 39 Gripen, systémů podpory a poskytování souvisejících služeb. Vzhledem k odborným specifikům jednotlivých cílů programu

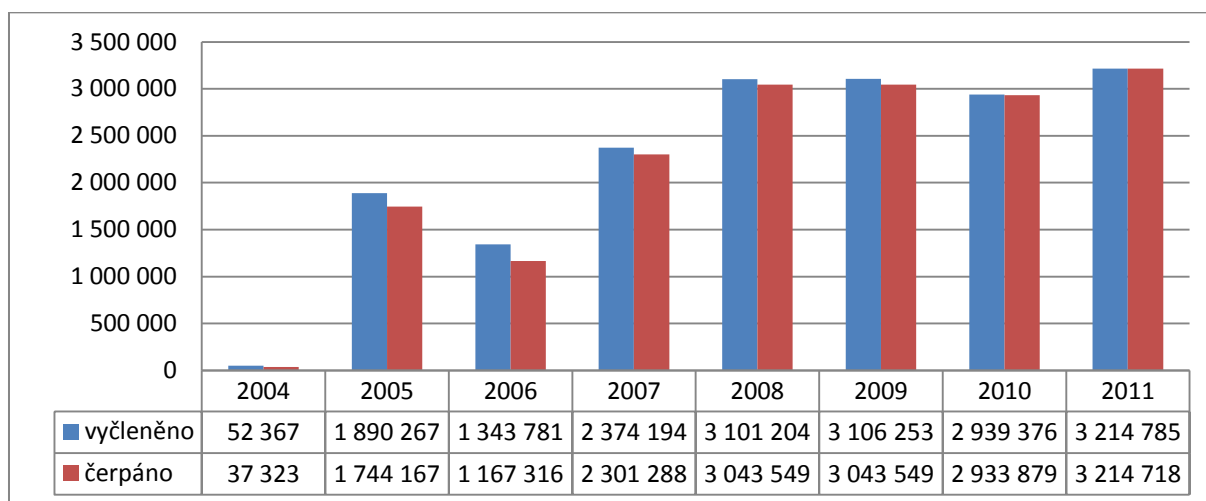
²⁹ *Offsetový program Gripen již v České republice splnil 23,74 miliardy Kč.* [online]. [14.4.2013]. Dostupné z: <http://www.saabcezech.cz/clanek/offsetovy-program-gripen-jiz-v-ceske-republice-splnil-2374-miliardy-kc/>

a pro optimalizaci řízení jednotlivých akcí byl tento program rozdělen do 2 následujících podprogramů:

- podprogram č. 207 862 Pronájem nadzvukových letounů a výcvik personálu, který byl zaměřen na platbu za pronájem 14 ks nadzvukových letounů JAS 39 Gripen a dále výcvik pilotů a příslušníků technického personálu,
- podprogram č. 207 863 Zabezpečení operačního nasazení nadzvukových letounů, který byl zaměřen na výběr právních a poradenských firem a zabezpečení výcviku leteckého personálu ve Švédsku. Dále byl zaměřen na pořízení a integraci zbraňového systému AMRAAM, munice pro operační použití letounů JAS 39 Gripen, pohonných hmot pro jejich provoz a pro provoz pozemní techniky a dále výcvik pilotů a příslušníků technického personálu a vybudování odpovídající infrastruktury na letišti Čáslav k zabezpečení provozu nadzvukových letounů. V roce 2009 pak přibýlo zabezpečení výcviku pilotů na taktických simulačních systémech ve Švédsku a pořízení kryptopočítačů IFF včetně jejich integrace do letounů JAS-39 Gripen. Během roku 2010 proběhla realizace odborného kurzu ve Švédsku k zabezpečení přípravy pilotů taktického letectva a radarových řídicích bojového použití na taktických simulačních systémech. Z důvodů zabezpečení údržby zbraňových systémů Sidewinder a AMRAAM byla z tohoto podprogramu uhrazena přeprava a náklady související s provedením oprav v USA.

V následujícím grafu č. 3.1 je znázorněn průběh finančního plnění programu č. 207 860. Prvních 6 letounů bylo dodáno 18. dubna 2005, dalších 6 strojů ve dnech 17. a 18. srpna 2005 a poslední 2 letouny byly dodány 31. srpna 2005. Během roku 2006 bylo v Spolkové republice Německo nakoupeno 8 000 kusů kanonové munice. V roce 2007 bylo nakoupeno 24 kusů střel AIM-120 C-5 AMRAAM z USA.

Graf č. 3.1 - Výše finančních prostředků vyčleněných a skutečně vyčerpaných na program č. 207 860 v letech 2004 - 2011 (v tisících Kč)

zdroj: SZU MO 2004 - 2011, vlastní zpracování

Celkové množství schválených finančních prostředků mezi lety 2004 - 2011 bylo 18 022 227 tis. Kč, vyčerpáno pak bylo 17 485 789 tis. Kč. Pronájem letounů se do státního hospodaření promítl následovně: o hodnotu letadel (10 330 000 tis.Kč) byl jednorázově zvýšen vládní deficit a dluh, který je postupně snižován v návaznosti na pravidelné splátky. První splátku vláda ČR uhradila v březnu 2005. Na finančním účtu platební bilance a v národním účetnictví se tato transakce promítla jako závazek vůči zahraničí, který se postupným splácením snižuje. V soustavě národních účtů je, (s ohledem na to, že jde o destruktivní bojovou techniku,) hodnota letadel zachycena jako mezispotřeba a ne jako tvorba fixního kapitálu. Výdaje za služby v celkové výši 6 680 000 tis Kč jsou rozvrženy do celého období pronájmu a jsou zaznamenány vždy v okamžiku platby. Hypotetické úroky v propočtené celkové výši 2 640 000 tis. Kč jsou také rozvrženy do celého období pronájmu³⁰.

3.3.3 Provoz letounů JAS-39 C/D Gripen ve Vzdušných silách AČR

Gripeny jsou od roku 2005 začleněny do 211. taktické letky na 21. základně taktického letectva v Čáslavi. Zde jsou 2 stroje JAS-39 vyčleněny do nepřetržité hotovosti v rámci systému NATINADS a jeden stroj tvoří zálohu. V případě nestandardní situace ve vzdušném

³⁰ URBÁNEK, Vladimír. *ČSÚ - Gripeny ovlivní statistiku zahraničního obchodu*. [online].[17.4.2013]. Dostupné z: <http://zpravy.kurzy.cz/110947-csu-gripeny-ovlivni-statistiku-zahranicniho-obchodu/>

prostoru vydává CAOC³¹ povel dvojici hotovostních letounů k okamžitému vzletu (Alfa Scramble) s prvotním úkolem provést vizuální identifikaci sporného cíle. Nad územím Česka je jejich zásah koordinován staroboleslavským Střediskem řízení a uvědomování (CRC – Control and Reporting Centre). Ostrých vzletů „alfa“ provedou Gripeny v průměru zhruba deset za rok. Nejvíce jich bylo ve 2005, kdy jich bylo provedeno osmnáct³².

Na dalších strojích probíhá výcvik pilotů a pozemního personálu a údržba. Letouny JAS-39 se také pravidelně zúčastňují mezinárodních cvičení jak v České republice, tak v zahraničí. Největší úspěch si piloti Gripenů připsali v roce 2010, kdy byla 211. letka přijata mezi plnohodnotné členy tzv. Tygří letky, která je ve státech NATO považována za elitu. Čeští piloti dokonce na tomto cvičení NATO Tiger Meet v roce 2010 v nizozemském Volkelu získali prvenství a stali se „nejlepšími z nejlepších“³³.

Nejvýznamnější akcí Vzdušných sil AČR s letouny Gripen však bylo nasazení do misí AIR POLICING v Pobaltí na ochranu vzdušného prostoru Litvy, Lotyšska a Estonska, které nevlastní nadzvukové bojové letouny. Na tomto programu se vždy po čtyřech měsících střídají jednotlivá letectva států NATO.

První mise probíhala v období od května do konce srpna roku 2009 ze základny Šiauliai v Litvě. Kontingent tvořilo 75 příslušníků z pěti vojenských útvarů – 21. základny taktického letectva Čáslav, 26. brigády velení, řízení a průzkumu Stará Boleslav, velitelství VP Stará Boleslav, velitelství společných sil Olomouc a sekce rozvoje druhů sil – operační sekce MO Praha. Jádrem kontingentu bylo složeno z příslušníků pozemního a létajícího personálu 211. taktické letky. Mise se zúčastnily celkem 4 stroje JAS-39 Gripen VzS AČR. Čeští piloti integrovaného systému protivzdušné obrany NATO nalétali na letounech JAS-39 Gripen za čtyři měsíce celkem 404 letových hodin při 336 vzletech, osmkrát pak provedli ostré vzlety hotovostní dvojice, takzvané A-Scramble, při kterých zasahovali proti civilním i vojenským cílům, které nedodržovaly pravidla letů po tratích civilních letových služeb.

Druhé nasazení pak proběhlo v období od 1. září 2012 do 4. ledna 2013 opět ze základny Šiauliai. Kontingent byl tvořen 64 příslušníky ze čtyř vojenských útvarů – 21. základny taktického

³¹ CAOC – (Combined Air Operations Centre) Spojené středisko řízení vzdušných operací v severoněmeckém Uedemu, jehož zájmovým prostorem je teritorium od Beneluxu až po Pobaltí

³² Ministerstvo obrany. *NATINADS – kolektivní obrana vzdušného prostoru*. [online]. [17.4.2013]. Dostupné z: http://www.mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/natinads-_kolektivni-obrana-vzdušneho-prostoru--57391/

³³ SVĚTNIČKA, Lubomír. Gripen v českých barvách: z otlučanka polokrevníkem.[online].[17.4.2013]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/gripen-v-ceskych-barvach-z-otlučanka-polokrevníkem-f9l-/na_zpravy.aspx?c=A120206_163229_na_zpravy_m00

letectva Čáslav, velitelství Vojenské policie Olomouc, spádového vojenského zdravotnického zařízení Vyškov a sekce rozvoje druhů sil – operační sekce MO Praha a 4 letouny JAS-39. Čeští vykonali celkem 15 vzletů, a celkově uskutečnili 298 letů při konečném náletu 326 letových hodin³⁴.

Tyto mise byly jednak hodnotným zdrojem zkušeností pro naši armádu, a také důkazem toho, že dostojíme svým závazkům vyplývajícím z našeho členství v NATO. Také ukázaly občanům ČR, že i s relativně malým letectvem, lze zabezpečit vzdušný prostor ČR a ještě provádět zahraniční operace. Dále bylo ověřeno, že letouny Gripen jsou schopny provozu s podstatně nižšími náklady a také s nižším počtem personálů (do bojeschopného stavu pro stíhací úkoly může být letoun připraven za 10 minut, pro úkoly úderu na pozemní cíle za 20 minut, kompletní výměna motoru trvá 60 minut v polních podmínkách prováděnou s minimálním počtem lidí (velitel + 5 techniků) a při minimální závislosti na pozemním vybavení)³⁵. Což bylo jedním z kritérií při jejich pořízení a tato skutečnost měla být brána do úvahy při případném prodloužení pronájmu po roce 2015.

3.3.4 Korupce související s pronájmem letounů JAS-39 Gripen

V únoru 2007 švédská televize odvysílala sérii pořadů o korupci, která provázela jednání o prodeji i o následném pronájmu letounů s tím, že peníze od konsorcia měly postupně dorazit ke třem prostředníkům (rakouský obchodník Alfons Mensdorff-Pouilly, ředitel Omnipolu Radek Háva a bývalý politik Otto Jelinek), kteří měli zajistit přízeň českých politiků. Do celé věci měl být zapleten i politik Jan Kavan. Celý případ následně začalo vyšetřovat švédské státní zastupitelství a vyšetřování opět započala i česká policie, později i obdobné instituce ve Švýcarsku, Velké Británii a Rakousku.

Švédská televize přinesla reportáž, podle níž nákup švédských letounů pro českou armádu provázela korupce, kterou se však zatím nepodařilo prokázat. Švédští novináři, kteří se vydávali za britské agenty, oslovili i exministra zahraničí Jana Kavana. Ten jim v rozhovoru natočeném skrytou kamerou řekl, že při obchodu s Gripeny dostala úplatky řada vysokých

³⁴ Ministerstvo obrany. *Historie zahraničních misí*. [online]. [17.4.2013]. Dostupné z: <http://www.mise.army.cz/historie-misi/historie-zahranicnich-misi-3699/>

³⁵ SVĚTNIČKA, Lubomír. Gripen v českých barvách: z otloukánka polokrevníkem. [online]. [17.4.2013]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/gripen-v-ceskych-barvach-z-otloukanka-polokrevnikem-f9l-/na_zpravy.aspx?c=A120206_163229_na_zpravy_m00

českých politiků. Později ale vše popřel s tím, že jeho vyjádření byla vytržena z kontextu. Jan Kavan spolu s někdejším ministrem financí Ivo Svobodou měl být klíčovou osobou v celé korupční kauze.

V březnu 2009 uvalil rakouský soud vazbu na Alfonse Mensdorff-Pouilly, o pět týdnů později byl propuštěn. V dubnu zveřejnil rakouský časopis Format část tajné zprávy britské protikorupční služby, podle které Alfons Mensdorff-Pouilly korupčně manipuloval politický proces v případech nákupů letounů v Rakousku, Maďarsku a České republice. K tomuto účelu měl mít k dispozici asi 107,6 milionu eur (2,9 miliardy korun).

V únoru 2010 koncern BAE Systems dosáhl mimosoudního vyrovnání s britskými a americkými úřady v komplexu kauz zbrojních dodávek, jehož součástí je i případ Gripenů. BAE zaplatilo vládě USA a Velké Británie v přepočtu 8,35 mld. Kč za zastavení vyšetřování BAE a s ním i stíhání Alfonse Mensdorffa-Pouillyho.

Úřady dále trvají na tom, že koncern se při získávání zbrojních zakázek v různých zemích včetně České republiky dopustil uplácení. SFO³⁶ nicméně konstatuje, že „není ve veřejném zájmu, aby vyšetřování nadále pokračovalo.“³⁷

3.4 Program č. 207 360 - Zvyšování schopností vzdušných sil

Tento program byl původně určen k rozšíření schopností a modernizaci letounů dopravního letectva Antonov An-26 a Tupolev Tu-154M pořízených s bývalého Sovětského Svazu. Po několika incidentech na letounech Tu-154M bylo v roce 2005 rozhodnuto o nákupu nových středních dopravních letounů³⁸.

V koncepcích 2002 a 2003 nebylo pořízení středních dopravních letounů jako náhrady za letouny Tu-154M zařazeno, neboť MO předpokládalo ukončení technického života letounů Tu-154M v letech 2016, resp. 2020, s možností jeho dalšího prodloužení vzhledem k nízkému počtu nalétaných hodin. Program. č. 207 360 – Zvyšování schopností vzdušných sil byl plánován na roky 2005 až 2006 s peněžními prostředky ve výši 121 800 tis. Kč včetně DPH,

³⁶ SFO - britský protikorupční úřad

³⁷ *Shrnutí fakt ke kauze Gripen*. [online]. [18.4.2013]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/parlament/Shrnuti-fakt-ke-kauze-Gripen-162467>

³⁸ Ministerstvo obrany. *Letadlový park dopravního letectva AČR*. [online]. [18.4.2013]. Dostupné z: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=5805>

v roce 2005 do něj byla dodatečně zařazena akce č. 207 360 0020 – Střední dopravní letadla – nákup. Peněžní prostředky programu byly navýšeny na 3 843 800 tis. Kč včetně DPH.

MO zadalo veřejnou zakázku na pořízení letounů v jednacím řízení bez uveřejnění podle ustanovení § 27 odst. 1 písm. b) zákona č. 40/2004 Sb., o veřejných zakázkách. Způsob zadání byl odůvodněn výsledky marketingového průzkumu, které poukázaly na omezený počet dodavatelů poskytujících letoun s požadovanými technickými výkony, vlastnostmi a dále možností urychlit akvizici vzhledem ke stavu letounů Tu-154M. MO vyzvalo dne 30. srpna 2005 dva potenciální dodavatele a v prosinci 2005 vybralo dodavatele letounů A-319. MO pořídilo tyto letouny přímo od dodavatele včetně dodávek náhradních dílů a servisní podpory.

MF vydalo souhlas s vydáním rozhodnutí o účasti státního rozpočtu na financování akce č. 207 360 0020 dne 7. března 2006 ve výši 3 660 700 tis. Kč včetně DPH. Kupní smlouva na pořízení dvou letounů A-319 včetně náhradních dílů a pozemního vybavení byla uzavřena dne 9. března 2006 s celkovou cenou 3 563 200 tis. Kč včetně DPH. Cena byla o cca 100 000 tis. Kč nižší oproti částce uvedené v rozhodnutí o účasti státního rozpočtu na financování akce, a to v důsledku změny kurzu CZK vůči USD. Letouny byly převzaty v roce 2007 a jsou využívány zejména k přepravě ústavních činitelů a ostatních oprávněných osob. Na realizaci programu 207 360 byla ke dni 30. září 2010 vyčerpána celková částka 3 692 900 tis. Kč³⁹.

Spektrum použití dopravních letounů Airbus A-319, z 241. dopravní letky dislokované na 24. základně dopravního letectva T. G. Masaryka Praha - Kbely, je rozsáhlé. Zajišťují dopravu oficiálních osobností, vojáků do misí, materiálu a různou humanitární i medicínskou pomoc. Umožňuje to modulární konstrukce jejich interiéru. Například úprava na plnou verzi se dvěma lůžky pro těžce raněné a až čtyřmi pro lehce, trvá řádově čtyři až pět hodin.

Zdravotnické týmy a posádky letounů drží tzv. 120minutové hotovosti, tedy musí být schopny do uvedené doby odstartovat. V praxi se jedná o spolupráci týmů z kbelské 24. základny a záchranné letecké služby dislokované na letišti v Plzni - Líních. Zdravotníci jsou zároveň odpovědní za přípravu a dostatečné zásoby materiálu v souvislosti s konkrétními úkoly.

³⁹ Nevyšší kontrolní úřad. *Informace z kontrolní akce č. 10/10 - Peněžní prostředky určené na pořizování vybrané techniky Armády České republiky*. [online]. [19.4.2013]. Dostupné z: <http://www.nku.cz/assets/media/informace-10-10.pdf>

Zajišťují rovněž jeho obměnu. Strategická evakuace je organizačně i materiállově náročná činnost a podílí se na ní celá řada resortních složek od Generálního štábu AČR až po vojenské nemocnice. Role armády je v této oblasti nezastupitelná⁴⁰.

3.5 Program č. 107 310 – Zvyšování schopností vzdušných sil II

Hlavním úkolem tohoto nově zahajovaného programu v roce 2007 bylo pokračovat ve zvyšování schopností vzdušných sil se zaměřením na plnění požadavků modernizace a integrace systémů řízení letového provozu, modernizace systémů elektronického průzkumu a rušení, pořízení a obnova pasivních sledovacích systémů, prostředků elektronického boje a systémů PVO. Přesto se v rámci této bakalářské práce budeme věnovat hlavně části tohoto programu, která zahrnuje pořízení středních taktických transportních letounů EADS C-295M CASA.

Moderní taktické transportní letouny jsou klíčové pro působení AČR v zahraničních operacích zejména při přepravě humanitární pomoci nebo evakuaci českých občanů v krizových oblastech s nedostatečnou leteckou infrastrukturou. V koncepcích AČR v letech 2002 a 2003 však byly uvedeny „velkokapacitní letouny“. O nákupu středních taktických letounů MO neuvažovalo. Přesto byl v roce 2008 do tohoto programu zařazen podprogram „Taktický transportní letoun - nákup“⁴¹. Stejně jako v případě letounů Gripen si celou tuto akci přiblížíme podrobněji.

3.5.1 Průběh procesu pořízení letounů CASA C-295M

V průběhu září 2005 letectvo začalo s průzkumem trhu, na jehož základě se chtělo rozhodnout, který výrobce dodá nová transportní letadla. Ta měla nahradit dosluhující Antonovy. Od počátku se uvažovalo například o letounu C-130 Hercules koncernu Lockheed Martin, o teprve vyvíjeném Airbusu A-400M, letounu Casa evropského koncernu EADS nebo o novějších ukrajinských Antonovech An-70.

⁴⁰ Armáda České republiky. *Armáda dokáže rychle přepravit raněné*. [online]. [19.4.2013]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/armada-dokaze-rychle-prepravit-ranene-56152/>

⁴¹ Ministerstvo obrany. *Návrh státního závěrečného účtu státního rozpočtu ČR za rok 2008, kapitola 307-Ministerstvo obrany ČR*. [online]. [19.4.2013]. Dostupné z: http://www.army.cz/images/id_7001_8000/7996/szu_2008.pdf

Červenec 2007 - Armáda musela po zkrácení rozpočtu pro další roky přehodnotit investice. Padlo rozhodnutí, že se neuskuteční zamýšlený tendr na nákup transportních letadel a vojáci se pokusí získat nové stroje výměnou za nepotřebné podzvukové letouny L-159. Objevily se také informace, že by výměnou mohly být získány letouny Casa C-295M. Proti plánovanému postupu byla italská společnost Alenia Aeronautica, která vyrábí letouny C-27J Spartan (vybralo si je například slovenské letectvo).

21. dubna 2008 - Vláda Mirka Topolánka schválila návrh memoranda o porozumění s konsorciem EADS, které bylo prvním krokem k jednání o pořízení letadel Casa. Memorandum podepsali zástupci obou stran o dva dny později.

10. června 2008 - Italská společnost Alenia Aeronautica podala stížnost Evropské komisi, Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže i ministerstvu obrany. Důvodem byl nesouhlas s rozhodnutím ohledně nákupu dopravních letadel. Podle Italů obchod porušil zásady transparentnosti a nediskriminace Evropské unie při uzavírání veřejných zakázek.

20. dubna 2009 - Topolánkova vláda, tehdy již v demisi, schválila pořízení čtyř transportních letadel Casa C-295M. Jedno mělo být získáno výměnou za pět bitevníků L-159, tři další pak měly být koupeny společně s náhradními díly a výcvikem posádek, 7. května 2009 pak MO a společnost Omnipol podepsali smlouvu o nákupu letounů CASA.

10. ledna 2010 - První z nových letounů přistál na domovském kbelském letišti. O den později se oficiálně představil veřejnosti.

5. května 2010 - Evropská komise pohrozila ČR kvůli výběru vojenských transportních letadel soudem. Českou vládu podezírá z porušení unijních pravidel pro veřejné zakázky⁴².

⁴² *Nákup nových transportních letadel armáda řeší od roku 2005*. [online].[20.4.2013]. Dostupné z: <http://www.vz24.cz/clanky/nakup-novych-transportnich-letadel-armada-resi-od-roku-2005/>

3.5.2 Jednotlivá plnění programu č. 107 310

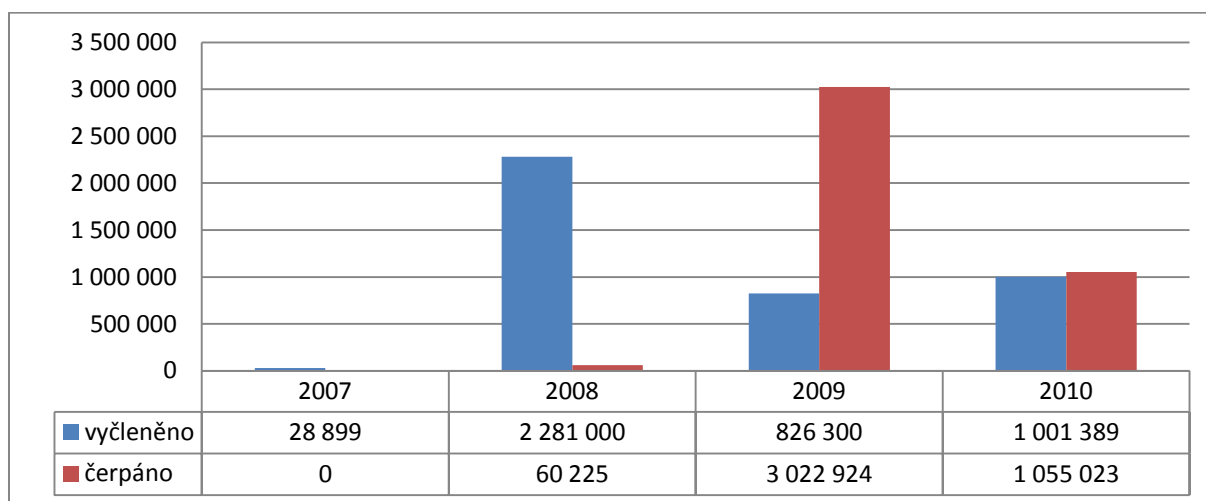
Vzhledem ke stanoveným cílům, které zahrnují specifické oblasti ve vojenské struktuře vzdušných sil je tento program tvořen třemi podprogramy:

- Podprogram č. 107 312 Modernizace vrtulníkového letectva je zaměřen na modernizaci vrtulníků Mi-171Š k zabezpečení alespoň minimálních požadavků standardů NATO k jejich působení v mírových a humanitárních misích a také pro zabezpečení vybavení individuálními a palubními prostředky k plnění úkolů ve spolupráci se spojenci v celém spektru aliančních a koaličních operací. Tyto úkoly byly v roce 2008 zahájeny přípravou k uzavření příslušných smluvních vztahů. V roce 2010 byla provedena zástavba systémů pasivní ochrany do dvou modernizovaných vrtulníků Mi-171Š a pořízeny záchranné vesty, letecké přilby, brýle nočního vidění a kyslíkové masky pro posádky vrtulníků.
- Podprogram č. 107 313 Plnění požadavků ICAO ve vojenském letectvu, který byl zaměřen na modernizaci komunikačních prvků a doposud používaného Air Traffic Management (ATM) systému leteckých základen v návaznosti na přestavbu komunikačních technologií IATCC. V rámci podprogramu byly v roce 2010 modernizovány systémy pozemní a hlasové komunikace a související vybavení pro letištní stanoviště provozních služeb na leteckých základnách.
- Podprogram č. 107 314 Modernizace systémů navigace a komunikace letectva a rozvoj meteorologie, který byl zaměřen na doplnění VCS vzdušných sil vybavením, které je slučitelné s radiovými prostředky států aliance pro případné spojení s jejich leteckými silami a s radiovými prostředky ŘLP ČR.
- Podprogram č. 107 315 Pořízení a obnova pasivních sledovacích systémů, prostředků elektronického boje a systémů PVO, který byl zaměřen na pořízení a modernizaci prostředků ke zvýšení schopností průzkumu a elektronického boje na operačním a taktickém stupni velení. V rámci podprogramu byly pořízeny přenosné soupravy pro jednotku TACP (Tactical Air Control Party).

- Podprogram č. 107 316 Pořízení a modernizace dopravního letectva je určen k zabezpečení přepravních kapacit dopravního letectva AČR pořízením nových letounů, které svými letovými parametry, palubním vybavením a vysokou variabilitou vnitřního uspořádání nákladové kabiny umožní plnění úkolů letectva AČR. Současně je úkolem podprogramu zabezpečit zvýšení bezpečnosti letových osádek a osob na palubě dopravních letounů a vrtulníků AČR pořízením nového unifikovaného typu záchranného padáku. V roce 2009 bylo zahájeno pořízení taktických transportních letounů, které pokračovalo i v roce 2010. Bylo pořízeno 20 kusů unifikovaných padáků a došlo k rozšíření stávající datové komunikační služby o část určenou pro nepřetržitý sběr, zpracování a archivaci provozních údajů letounů A-319CJ.
- Podprogram č. 107 318 Podpora a rozvoj systémů L-159 je zaměřen na modernizaci jednotlivých agregátů a systémů letounů v oblasti hardware a software a modernizaci současných simulačních systémů. V roce 2009 bylo pořízeno pozemní vybavení, kontrolně měřicí technika a další potřebné prostředky k zabezpečení provádění prací na třetí úrovni údržby motorů F-124 letounů L-159. Současně byl pořízen upgrade speciálního software systémů avionického vybavení letounů L-159. Současně byla provedena implementace odpovídačů do 8 letounů L-159 k zabezpečení správného rozpoznávání vlastních letounů a pořízeny dva letouny dvojího řízení L-159T1 (cestou přestavby dvou uložených nepotřebných letounů L-159).⁴³

⁴³ Ministerstvo obrany. *Resortní rozpočet*. [online]. [20.04.2013]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/finance-a-zakazky/resortni-rozpocet/resortni-rozpocet-5146/>

Graf č. 3.2 - Výše finančních prostředků vyčleněných a skutečně vyčerpaných na program č. 107 310 v letech 2007 - 2010 (v tisících Kč)

zdroj: SZU MO 2004 - 2011, vlastní zpracování

Skutečné čerpání tohoto programu v roce 2007 nebylo realizováno z důvodu pozastavení akvizičního procesu a nesplnění smluvních ujednání dodavatelem, což si vyžádalo korekci původních časových parametrů. V roce 2008 pak do programu přibyl nákup transportních letounů a rozpočet byl navýšen o celkem 5 476 500 tis. Kč, přičemž do konce roku 2010 bylo vyčerpano 4 133 900 tis. Kč.

3.5.3 Provoz letounů C-295M ve Vzdušných silách AČR

Letouny jsou v provozu od ledna 2010, jejich zařazování do výzbroje však provázejí značné problémy. Jedná se převážně o poruchy avioniky letounu, kvůli nimž byl provoz letounu několikrát přerušen, a dokonce byly reaktivovány letouny An-26, které měly C-295M nahradit. V průběhu roku 2011 pak dokonce došlo k poruše motoru během letu. Další komplikace způsobuje nefunkční systém pasivní ochrany letounu proti řízeným protiletadlovým střelám, který již dvakrát neprošel armádními testy. Letouny tedy nemohou být vyslány do oblastí, kde hrozí nasazení těchto střel, což značně degraduje jejich možnosti použití⁴⁴.

⁴⁴ Ministerstvo obrany. *Systém pasivní ochrany letounů CASA není stále plně funkční*. [online]. [21.4.2013]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/system-pasivni-ochrany-letounu-casa-neni-stale-plne-funkcni-77605/>

Výrobce letounu CASA již jako kompenzaci za problémy letounů prodloužil v roce 2011 záruky na C-295M o 6 měsíců a v roce 2012 pak byl AČR navrácen jeden letoun AERO L-159T1 jako další kompenzace za způsobené problémy.

Dalšími problémy jsou malé rozměry letounu a neschopnost dopravovat jakákoliv taktická vozidla z výzbroje AČR. Problematická je také přeprava standardních NATO palet, protože výška ložné plochy nedovoluje jejich plné obsazení. Letoun však na druhou stranu vyniká nižšími provozními náklady a jednoduchou údržbou.

Letouny provozuje 24. základna taktického letectva Praha - Kbely. Letouny jsou zapojeny do programu ATARES⁴⁵, kdy je v rámci tohoto programu zabezpečována přeprava ve prospěch Aliance a EU s využitím volných letových kapacit zúčastněných zemí. Pokud se daný stát zapojí do uvedeného projektu, nabídne své kapacity a přepravu zrealizuje, získává na oplátku odpovídající počet volných letových hodin k bezplatnému zajištění vlastních potřeb pro přepravu, a to např. letouny, kterými nedisponuje. Armáda České republiky tak bude moci v případě potřeby využít pro přepravu techniky a materiálu např. transportní letouny C-17 Globmaster, An-124 Ruslan či C-130 Hercules a další, nebo pro výcvik pilotů Gripenů např. i tankovací letoun KC-135⁴⁶.

3.5.4 Pochybení MO související s programem č. 107 310

V roce 2006 vznikla na ministerstvu obrany marketingová studie, z níž vyplývá, že konsorcium EADS nabídlo Česku čtyři letadla Casa za 2,83 miliardy Kč. Jeden stroj v přepočtu za 638 000 tis. Kč. O tři roky později, v květnu 2009 však ministerstvo obrany uzavřelo smlouvu se zprostředkovatelskou firmou Omnipol na nákup stejných letadel. Tentokrát však cena činila 3,577 miliardy Kč za tři stroje, tedy 1,2 miliardy Kč – téměř dvojnásobek – za kus. A jak se později ukázalo, zdaleka nešlo o konečnou částku, neboť cenu ještě prodražila výměna dalšího transportního letounu za pět bitevních letounů L-159.

V průběhu jednání s potenciálními dodavateli se ukázalo, že obchod s ukrajinskou firmou Antonov, stejně jako nákup amerických taktických dopravních letadel C-130 není reálný. V

⁴⁵ ATARES (Air Transport and Air to Air Refuelling and other Exchange of Services)

⁴⁶ Armáda České republiky. *České letouny CASA se úspěšně zapojily do programu ATARES*. [online]. [21.4.2013]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/ceske-letouny-casa-se-uspesne-zapojily-do-programu-atares-79752/>

prvním případě experti ministerstva obrany konstatovali, že letoun An-70 nebyl konstruován dle norem a standardů běžných v zemích NATO, ve druhém případě byla důvodem vysoká cena a provozní náklady čtyřmotorového stroje C-130.

Rozhodnout se mělo mezi španělským strojem CASA a italským letounem C-27J Spartan. V případě pořízení Spartanů by – oproti strojům CASA – muselo ministerstvo obrany zaplatit o 220 000 tis. Kč více a spokojit se z lhůtou dodání letounů v délce dvou let (dodací lhůta letadel CASA byla jeden rok). Srovnání technických schopností obou letadel dopadlo ve prospěch Spartanů.

Letoun C-295M nesplňuje (i když jen těsně) některé důležité takticko-technické požadavky uživatele, požadavek na maximální dolet, maximální hmotnost užitečného zatížení a počet přepravovaných pacientů na nosítkách. Letouny C-27J zcela vyhovují požadavkům uživatele. Jak uvádí materiál ministerstva. Jedinou výhodou letadel CASA byla podle studie delší životnost.

Náklady na pořízení čtyř letounů CASA se započtením výdajů na přestavbu dvou letounů L-159 na letouny dvojího řízení ve výši 221 800 tis. Kč včetně DPH a ceny servisní podpory 982 300 tis. Kč včetně DPH by měly do konce listopadu 2013 činit 4 788 500 tis. Kč včetně DPH, avšak bez započtení hodnoty pěti vyměněných letounů L-159. Hodnota pěti letounů L-159 bez DPH činila 847 300 tis. Kč. Sečteme-li dohromady výše uvedené položky, dospějeme k výsledné částce 5,6 miliardy Kč za čtveřici transportních letadel. Za jeden stroj Casa tedy ministerstvo obrany zaplatilo přibližně 1,4 miliardy Kč. Oproti původní nabídce, která byla ve výši 638 000 tis. Kč se jednalo o více než dvojnásobné navýšení⁴⁷.

3.6 Další úskalí nynějšího stavu VzS AČR

Popsat všechny problémy dnešních VzS AČR je nad rámec této bakalářské práce, shrňme si tedy to nejdůležitější. VzS mají 5 leteckých základen, 37 bojových letounů (36 dalších strojů L-159 je uskladněno v Areu Vodochody), 19 cvičných letounů, 17 dopravních letounů a 67 vrtulníků. Protivzdušná obrana se skládá s 8 baterií protiletadlových řízených střel. Průzkum vzdušného prostoru je zajištěn prostřednictvím aktivních pozemních radiolokačních systému

⁴⁷ Nejvyšší kontrolní úřad. *Informace z kontrolní akce č. 10/10 - Peněžní prostředky určené na pořízení vybrané techniky Armády České republiky*. [online]. [21.4.2013]. Dostupné z: <http://www.nku.cz/assets/media/informace-10-10.pdf>

PVO a doplňován informacemi ze stacionárních pasivních sledovacích systému. Na strategické úrovni je pak tato schopnost zajišťována účastí České republiky na spojeneckém systému ochrany vzdušného prostoru NAEW&C.

Toto vše však navzájem zatím netvoří kompaktní celek. MO a GŠT, spolu s odborníky předložili vládě koncept Bílé knihy o obraně, ta pak byla 18. května 2011 schválena Vládou ČR jako hlavní soubor opatření na zlepšení fungování resortu obrany na dalších 10 let. V poslední kapitole se tedy zaměřím na hlavní dopady BKO na VzS AČR, a pokusím se nastínit i jiné modely modernizace VzS AČR.⁴⁸

⁴⁸ *Bílá kniha o obraně*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - odbor komunikace a propagace, 2011, 167 s. ISBN 978-80-7278-564-3

4 Optimalizace modernizace VzS AČR v návaznosti na Bílou knihu o obraně

Z Bílé knihy vyplývá, že v důsledku nekoncepčních škrťů a nehospodárnosti trpí Armáda České republiky dlouhodobou nestabilitou. Oproti původním předpokladům z roku 2002 má Ministerstvo obrany v rozpočtu méně než polovinu tehdy plánovaných prostředků. Proto Bílá kniha navrhuje řadu opatření, která je nutné přijmout, aby zůstal resort obrany životaschopný. Týkají se všech oblastí činnosti, včetně omezení některých vojenských schopností. Pokusím se tedy zaměřit na změny v oblasti Vzdušných sil a nastíním zde i jiné možnosti jak VzS AČR modernizovat a proměnit v plnohodnotnou bojovou sílu Ozbrojených sil České republiky.

4.1 Nadzvukové letectvo

Bílá kniha navrhuje zachovat nadzvukové letectvo. Podle dokumentu je nezastupitelné při ochraně českého vzdušného prostoru. Může spolupracovat v aliančním systému protivzdušné obrany NATINADS, včetně protiteroristického konceptu Renegade. Pronájem letounů Jas-39 Gripen skončí v roce 2015. Česko tak brzy čeká výběr nových stíhacích letounů, které nahradí švédské gripeny. Zájem dodat Česku stíhačky mají kromě Švédů také Američané, Francouzi a konsorcium Eurofighter. Nákup stíhacích letounů bude jednou z největších investic v brzké budoucnosti. Česko se bude muset rozhodnout, zda vybuduje levnější letectvo schopné plnit roli "policie" v českém vzdušném prostoru, nebo zda sestaví sílu nasaditelnou i v zahraničí.

Zde je třeba si uvědomit zásadní věc, pokud se podíváme na vzdušné síly zemí Visegrádské čtyřky⁴⁹, tak zavádění nového nadzvukového bojového letounu proběhlo nejlépe v ČR. Výchozí charakteristiky byly téměř stejné, letouny byly pořízeny před rokem 1989 ze SSSR. Jednalo se o letouny MiG-21, MiG-23 a MiG-29. České Gripeny dosáhly provozuschopnosti cca 53,8%. Oproti tomu z 21 Slovenských MiG-29 letají jen 4 stroje. Polsko přistoupilo k nákupu letounů Lockheed Martin F-16C/D Block 52+, má však velké potíže se zaváděním od služby a mise Baltic air policing v letech 2006, 2008 a 2010 muselo polské letectvo absolvovat s letouny MiG-29, pro mise na podporu pozemních sil pak musí stále udržovat letouny Suchoj Su-22. Maďarsko má v pronájmu stroje JAS-39 C/D Gripen stejně jako ČR,

⁴⁹ aliance 4 států střední Evropy: České Republiky, Maďarska, Polska a Slovenska

ale také má velké problémy s provozuschopností těchto letounů (chybí i palivo pro provoz letounů). Ze všech 4 zemí pouze Polsko reálně počítá s nasazením svých letounů F-16 do zahraničních bojových operací⁵⁰.

Nabízené letouny můžeme rozdělit na dvě kategorie, první z nich jsou stroje JAS-39 Gripen a F-16 (zde zatím chybí informace o jakou verzi se bude jednat, ale s vysokou pravděpodobností půjde o starší verzi C/D), které jsou jednomotorové a mají tudíž nižší provozní náklady, ale také nižší nosnost výzbroje a nižší dolet. Ve druhé kategorii to jsou letouny Eurofighter Typhoon, Dassault Rafale, Boeing F/A-18 E/F a medii hlavně v souvislosti s dostavou jaderné elektrárny Temelín zmiňované letouny Boeing F-15 SE. Všechny jmenované letouny jsou ovšem letouny v dvumotorové konfiguraci, s vyšší hmotností a s vysokými náklady na údržbu a provoz, také počáteční cena letounu je podstatně vyšší než u jednomotorových verzí. V podmínkách ČR je tedy možnost jejich využití nízká. Proti letounu F-16 pak hovoří stáří koncepce (první let proběhl roce 1974), a i přes množství modernizačních programů je již tento letoun na hranici svých možností. Výhodou je pak více než 4500 ks vyrobených strojů, mimořádně rozsáhlá servisní síť po celém světě a množství zkušeností s provozem. Letouny F-16 také prošly mnoha bojovými operacemi a mají na svém kontě množství mimořádných úspěchů.

Na trhu se objevují nabídky starších letounů F-16, tak jak se je státy, které je používají, rozhodují nahradit výkonnějšími typy (např. stroji Lockheed F-35). Jedná se však o stroje používané řadu let a v porovnání s letouny JAS-39 by se jednalo o značný krok zpět, vzhledem k tomu, že se nejedná o letouny posledních sérií Block 52+ a výše. Z hlediska srovnání provozních nákladů pak cena jedné letové hodiny podle prestižního vydavatelství Jane's vychází u letounů JAS-39 na 4700 USD (asi 93 tis. Kč), u modernizovaných strojů F-16 7000 USD (cca 138 tis. Kč) a pro porovnání u dvumotorového letounu Eurofighter Typhoon na 18 000 USD (cca 355 tis. Kč)⁵¹. Vyčíslené náklady jsou jen orientační, protože jednotná metodika na výpočet ceny jedné letové hodiny neexistuje.

⁵⁰ DYČKA, Lukáš. *Zbrojní programy v oblasti nadzvukových letadel*. 2012. Masarykova univerzita Brno. [online]. [24.4.2013]. Dostupné z:

http://is.muni.cz/el/1423/jaro2012/BSS151/um/Prednaska.Nadzvukove_stihacky-Dycka.2012.pdf

⁵¹ JOSHI, Saurabh. *Gripen operational cost lowest of all western fighters: Jane's*. 2012. [online]. [24.4.2013]. Dostupné z: <http://www.stratpost.com/gripen-operational-cost-lowest-of-all-western-fighters-janes>

V ceně letové hodiny jsou pak obsaženy tyto náklady:

- 10 – 15 % tvoří spotřební materiál (drobné díly, kabeláž, základní elektronické komponenty),
- 20 – 25 % tvoří spotřeba leteckého paliva,
- 60 – 70 % tvoří pozemní údržba a opravy.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že letouny JAS-39 C/D Gripen se ve VzS AČR osvědčily a z hlediska možností nasazení a jejich použití, nelze těmto letounům nic vytknout. Jejich možnosti jsou však velmi limitovány smlouvou o jejich pronájmu. Výchoziskem je tedy odkoupení všech stávajících letounů JAS-39 C/D po ukončení pronájmu, popř. prodloužení pronájmu na dobu nezbytně nutnou k nalezení prostředků na odkup. Pokud by VzS AČR do budoucna rozšířily svou působnost i na bojové operace, podobné těm, které probíhaly v roce 2010 v Libyi, bylo by velmi vhodné dokoupit další letouny a zvýšit tak jejich počet na 18 ks. Jako optimální se jeví navýšit pouze jednomístnou verzi C, na zaučení pilotů budou dva letouny verze D dostačující. Letectvo by tedy mělo dvě kompletní letky po 8 letounech a dva kusy dvoumístných strojů. Bylo tedy podstatně jednodušší plnit úkoly NATINADS, ale také zabezpečovat zahraniční mise. Samozřejmě by bylo nutné cvičit piloty v útocích na pozemní cíle a podporu pozemních vojsk, a také na mise průzkumné. S tím také souvisí nákup přesně naváděné protizemní munice pro tyto letouny.

Nákup nadzvukových letounů je závislý na objemu prostředků, které budou uvolněny z rozpočtu Ministerstva obrany. Přičemž výhled na další léta je spíše špatný, a bohužel dalšímu provozu letounů Gripen neprospívají ani prohlášení politiků a jiných odborníků o této problematice⁵². Je třeba však vzít v potaz i otázku infrastruktury, vyškolení pozemního personálu a výcvik pilotů. V tomto jsou výhody Gripenu zcela jasné.

4.2 Podzvukové letectvo

Bílá kniha hovoří o dalším využití 24 bitevních letounů L-159 a odprodeji uskladněných strojů. Letectvo nyní používá stroje L-159 pro přímou podporu pozemních sil. Letouny však od jejich pořízení v letech 1997 až 2003 nebyly nasazeny do žádné bojové operace, byť jsou

⁵² KOLEZSAR, Michal. *Jakákoli americká stíhačka je lepší než gripen, tvrdí expert*. [online]. [29.4.2013]. Dostupné z: <http://www.vz24.cz/clanky/jakakoli-americka-stihacka-je-lepsi-nez-gripen-tvrdi-expert/>

jejich výkony na spojeneckých cvičeních zahraničními odborníky velmi ceněny. Letadla omezuje zejména absence zařízení pro tankování paliva za letu. Letouny jsou vybaveny řadou moderních zbraňových systémů a našly by své uplatnění v operacích s nízkou koncentrací prostředků protivzdušné obrany při celkové vzdušné nadvládě (jedná se např. o válku v Afghánistánu a bojové operace v Libyi a Mali). Bez tankovacího zařízení jsou však závislé na blízkosti leteckých základen, anebo přídavných palivových nádrží. Obě ty to skutečnosti pak velmi omezují jejich bojový potenciál.

Oblast lehkých bojových podzvukových letounů nyní zaznamenává velký rozmach, ať již se jedná o brazilské letouny A29A Super Tucano, které se zúčastnily programu LAAR⁵³ ve Spojených státech, nebo jejich konkurenta AT-6B od amerického výrobce Hawker. O celkové renesanci vrtulových letounů svědčí i zájem o obdobné stroje z Evropy. Evropské státy díky operaci v Libyi zjistily, že použití superdrahých high-tech stíhaček proti méně vyspělému protivníkovi není zrovna levnou a efektivní záležitostí⁵⁴. Letouny L-159 pak mohou vyplnit mezeru mezi těmito vrtulovými letouny a nadzvukovými stroji, kdy nabízejí větší dolet, vyšší rychlost i vyšší nosnost výzbroje. Nevýhodou pro export těchto letounů je velké množství vybavení pocházející z USA a nutnost povolení vývozu od vlády Spojených států. Toto spolu s nižšími obchodními možnostmi českého výrobce AERO je jednou z nejvážnějších překážek při prodeji nepoužívaných strojů patřících VzS AČR. Zatím největší šance na prodej letounů L-159 do Iráku pravděpodobně nebude naplněna, protože jednání mezi výrobcem a iráckou vládou je na mrtvém bodě⁵⁵.

V rámci modernizace je tedy nejdůležitější vyřešit problematiku tankování paliva za letu, doplnění výzbroje letounů nově zbraňové systému (např. řízené střely Brimstone, které se velmi osvědčily v Libyi). Počet 24 strojů je pak pro potřeby VzS AČR dostačující, vzhledem k zastarávání cvičných letounů L-39 by bylo vhodné provést u uskladněných strojů další přestavbu na cvičnou verzi L-159T1.

BKO dále počítá s provozem 4 transportních letounů C-295M CASA, z vyjádření vrcholných představitelů armády a MO však vyplývá, že transportní kapacity AČR jsou nedostatečné

⁵³ LAAR- Light Attack and Armed Reconnaissance - program na pořízení lehkého bojového a průzkumného turbovrtulového letounu letectvem USA

⁵⁴ GROHMANN, Jan. *A-29 Super Tucano - bitevní vrtulový letoun pro US Air Force*. [online]. [2.5.2013].

Dostupné z: <http://www.armadinoviny.cz/a-29-super-tucano-novy-bitevni-vrtulovy-letoun-pro-us-air-force.html>

⁵⁵ LEE, John. *Czech/Iraq Aircraft Deal "Fails"*. [online]. [2.5.2013]. Dostupné z: <http://www.iraq-businessnews.com/2013/02/25/czechiraq-aircraft-deal-fails/>

a uvažuje se o nákupu středních transportních letounů⁵⁶. Zvýšené požadavky na přepravu totiž musí AČR řešit pronájmem velkokapacitních ukrajinských letounů Antonov An-124 a i ty jsou v dnešní době velmi vytížené.

V souvislosti s touto modernizací můžeme reálně uvažovat pouze o dvou typech, a to o osvědčeném turbovrtulovém transportním letounu Lockheed C-130 Hercules (pravděpodobně by se jednalo o starší použité stroje verze H z výzbroje USAF) a nebo o novém vyvíjeném proudovém transportním letounu Embraer KC-390 brazilské výroby. Na programu vývoje a výroby KC-390 se od roku 2011 podílí i česká firma AERO VODOCHODY, která bude dodávat náběžné hrany křídel, všechny dveře letouny, zadní část trupu a nákladovou rampu⁵⁷. Letoun KC-390 bude cenově konkurovat starším verzím letounu C-130. Překonávat je pak bude rychlostí, doletem a ekonomikou provozu, nižší bude hmotnost převáženého materiálu.

Česká republika projevila předběžný zájem o dva letouny této kategorie. Vzhledem k participaci na programu KC-390 by měla zajištěné přednostní dodávky. Letouny by používala jak k transportu, tak k tankování za letu pro bojové letouny. První let je plánován na rok 2014 a uvedení do provozu po roce 2016. Vzhledem k průtahům s nákupem bojové techniky v ČR by tato doba nemusela být pro naše ozbrojené síly nijak dlouhá. A proti letounům C-130 by se jednalo o kvalitativní posun vpřed a také snížení provozních nákladů.

4.3 Vrtulníkové letectvo

Bílá kniha navrhuje vyřadit z užívání útočné vrtulníky Mi-24/35, které mají nízkou balistickou ochranu a zastaralou avioniku, nejsou také interoperabilní dle norem NATO. VzS by se měly soustředit na rozšiřování schopností dopravního vrtulníkového letectva, které můžeme využít jak v rámci kolektivní obrany NATO, tak i pro potřeby IZS.

Téměř všechny postkomunistické země v Evropě disponují stroji Mi-24/35, i když většina na provoz této kategorie rezignuje. Důvod vyřazení je prostý. Většina zemí chce provozovat hlavně techniku, s níž by mohla plnit alianční závazky, tedy zejména nasazení v zahraničních misích. Mi-24/35 ale patří k nejstarším strojům, které tyto státy provozují. Jejich modernizace

⁵⁶ ŠNÍDL, Vladimír. *Letoun CASA armádě nestačí, zvažuje nákup něčeho většího*. [online]. [2.5.2013]. Dostupné z: <http://hn.ihned.cz/c1-59576570-letoun-casa-armade-nestaci-zvazuje-nakup-neceho-vetsiho>

⁵⁷ TRIMBLE, Stephen. *LAAD11: Embraer signs two new suppliers for KC-390*. [online]. [2.5.2013]. Dostupné z: <http://www.flightglobal.com/news/articles/laad11-embraer-signs-two-new-suppliers-for-kc-390-355559/>

na alianční standardy je v prostředí plném škrťů nesmyslná, pokud strojům zbývá pět až sedm let technického života.

Stroje Mi-35 které VzS AČR obdržely v rámci deblokace ruského dluhu v dubnu 2005, patří mezi nejmodernější vrtulníky naší armády, a měly by být co nejdříve nabídnuty k odprodeji. Starší stroje Mi-24 by měly také být odprodány, i když vzhledem ke stáří vrtulníků se nebude jednat o jednoduchý obchod. Spolu s ukončením používání útočných vrtulníků bude rozpuštěna 221. letka bitevních vrtulníků z Náměště nad Oslavou. Jde přitom o elitní jednotku, která jako první vstoupila v roce 2001 mezi „tygří letky“ NATO.

Nahrazení novými stroji je velmi nepravděpodobné, náklady na provoz těchto specializovaných strojů jsou velmi vysoké, a také pořizovací náklady překračují možnosti VzS AČR. Diskutabilní je také použití těchto strojů v našich ozbrojených silách. Všechny konflikty od války v Perském zálivu v roce 1991 jasně prokázaly, že střet bitevních vrtulníků s masivními kolonami tanků a jiných obrněnců je málo reálný. A pokud již nepřítel těmito prostředky disponuje, budou zničeny zejména taktickým letectvem. Naprostá většina dnešních úkolů bitevních vrtulníků v ozbrojených konfliktech připadá na vzdušnou podporu pozemních jednotek a doprovod vlastních transportních vrtulníků při přeletech, bojové pátrací a záchranné službě a dalších misích. Při tom se dostanou do střetu s pohyblivým protivníkem vyzbrojeným ručními protiletadlovými raketovými komplety, velkorážnými kulomety lafetovanými na nákladních a užitkových vozidlech a ručními zbraněmi. K boji s nepřátelskou obrněnou technikou, k čemuž byly původně určeny, již nedochází⁵⁸.

Vzhledem k tomu, že VzS AČR disponují na poměry evropských států velmi početným dopravním vrtulníkovým letectvem, bylo by vhodnější nakoupit lehký doprovodný ozbrojený vrtulník, který by při misích podporoval právě tyto transportní vrtulníky. Česká armáda koketuje s myšlenkou pořídit si americké dopravní vrtulníky MH-6 Little Bird a jejich bojové verze AH-6. Kromě nižších provozních nákladů daných velikostními a hmotnostními rozdíly a také dobou vzniku těchto vrtulníků, je jedním z dalších důvodů lepší začlenění vrtulníků MH/AH-6 do IZS, kde budou malé vrtulníky mnohem vhodnější pro záchranu lidí. Pořízení zhruba 10 strojů MH-6 a 8 strojů AH-6 by nebylo pro státní rozpočet až tak enormní zátěží, a vzhledem k poklesu nákladů na provoz a vybavení by tato investice v porovnání s jinými akvizicemi ozbrojených sil nevzbudila emotivní reakce v médiích a mezi veřejností.

⁵⁸ FOJTIK, Jakub. *Bitevní vrtulníky*. ATM. 2011, č.9. ISSN 1802-4823

Transportní vrtulníkové letectvo provozuje různé varianty strojů Mi-8 a Mi-17, přičemž 16 ks nejmodernějších vrtulníků Mi-171Š získala AČR opět v rámci deblokace ruského dluhu v roce 2005. Tyto vrtulníky jsou také modernizovány, aby mohly být nasazeny do zahraničních misí. Vzhledem k tomu, že se jedná o stroje, jimž západní vrtulníky nemohou konkurovat, jsou na jejich modernizaci vyčleněny prostředky i v rámci mezinárodní vojenské pomoci USA⁵⁹. Starší stroje Mi-8/17 by měly být vyřazeny a nahrazeny výše zmiňovanými vrtulníky MH-6.

4.4 Protiletadlová obrana a radiolokační technika

Bílá kniha doporučuje, s ohledem na stanovisko Severoatlantické aliance, dále nerozvíjet a nemodernizovat schopnost protiletadlové raketové obrany založené na kompletu 2K12 KUB. Částečně by ho měla nahradit v současnosti vytvářená koncepce teritoriální protiraketové obrany NATO. Schopnost protiletadlové obrany krátkého dosahu má být zachována a rozvíjena.

Hlavním problémem je končící technická životnost raket 3M9M3 kompletu KUB a velmi vysoké náklady na udržování této raketové munice. U většiny typů PLŘS je technická životnost stanovena výrobcem na deset let. Mezi patnáctým až dvacátým rokem od data výroby dochází k zásadním změnám chemické stability tuhých pohonných hmot a výbušných elementů – v krajním případě by mohlo dojít k samovolnému výbuchu. Proto lze stáří dvacet let považovat za limitní. Rakety byly nakoupeny v letech 1984 - 1986. Pravidelnými prohlídkami a údržbou lze životnost střel prodloužit, avšak maximálně do roku 2015⁶⁰. Modernizace odpalovacích zařízení a naváděcích a řídicích lokátorů proběhla v roce 2007, pro další využití těchto zbraňových systémů je však provést modernizaci raketové výzbroje. Tuto možnost nabízí pardubická společnost RETIA a jedná se o implementaci protiletadlových řízených střel ASPIDE italské výroby na odpalovací zařízení systému KUB. Modernizace všech čtyř baterií původních komplexů 2K12 KUB by podle výzkumu společnosti RETIA vyšla na zhruba 3 000 000 tis. Kč.

⁵⁹ *Ukončení 2. etapy modernizace vrtulníků Mi-171Š*. [online]. [2.5.2013]. Dostupné z: <http://www.lompraha.cz/news/ukonceni-2-etapy-modernizace-vrtulniku-mi-171s>

⁶⁰ Nejvyšší kontrolní úřad. *Majetek státu a peněžní prostředky státního rozpočtu určené na protivzdušnou obranu státu*. [online]. [2.5.2013]. Dostupné z: <http://www.nku.cz/kon-zavery/k07021.pdf>

Další variantou by byl nákup zahraničních protiletadlových systémů středního dosahu (lze konstatovat, že systémy dalekého dosahu, jakou jsou americké střely PATRIOT nebo ruské S-300/400 naše armáda nepotřebuje, vzhledem k finančním možnostem, ale i naší geografické poloze, rozloze a relativně silnému nadzvukovému letectvu). Do úvahy přicházení raketové komplety SAMP/T se střelami ASTER 15 francouzské výroby nebo komplet NASAMS s upravenými střelami AMRAAM norské výroby. Střely AMRAAM již letouny VzS používají, takže by se jednalo o jednodušší řešení v rámci údržby i obsluhy. Pro naše podmínky by byly ideální tři baterie, které se skládají ze tří odpalovacích zařízení a jednoho radarového systému.

Využití těchto systému je však diskutabilní, pro obranu v rámci NATO nám dostačují nadzvukové letouny, s nasazením těchto prostředků v zahraničních misích nepočítají ani větší armády NATO. Jediné využití by bylo pro ostrahu důležitých objektů naší země, jako jsou například jaderné elektrárny. I ty jsou však jednoduše dosažitelné z našich leteckých základů.

U radiolokátorů a sledovacích systémů Bílá kniha doporučuje neinvestovat do dalšího rozvoje pasivních sledovacích systémů. VzS by se měly soustředit na obnovu a rozvoj systémů stacionárních a mobilních radiolokátorů, které mají přímou vazbu na NATINADS. Pasivní sledovací systém VĚRA bude vyřazen z provozu. Ten dříve patřil mezi špičkovou techniku, ale dnes je již považován za zastaralý, od roku 2006 se do jeho modernizace neinvestovalo.

V rámci modernizace radiolokační techniky by se měly prostředky MO soustředit na provoz dvou statických 3D radiolokátorů protivzdušné obrany RAT-31DL a na nákup 10 ks mobilních 3D radiolokátorů. Je třeba vybudovat komplexní systém bezpečnosti a ochrany vzdušného prostoru jak pro mírové podmínky, krizi, tak i případný válečný konflikt při respektování jednotného vzdušného prostoru pro vojenské i civilní využití a ekonomických možností ČR.

Vzhledem k tomu, že ČR vlastní velmi moderní statické radiolokátory PVO v Nepochicích a v Sokolnici, lze navrhnout vybudování vysoce mobilního systému PVO založeného na radiolokátorech 3D GAP-FILLER pro zjišťování cílů letících ve velmi malých výškách s využitím aktivních, pasivních, optických a laserových technologií a využitím datalinku

na systém AWACS⁶¹. Systémy AWACS jsou doplňovány také pasivním detekčním a zaměřovacím systémem, což by mohlo zlepšit informaci o identifikaci typu zjišťovaných letounů. Nejde však o prostorovou selekci zdroje signálů, ale pouze o azimutální údaj, takže vznikají principiální potíže se správným přiřazením signálu z pasivního systému k poloze cíle vyhodnocené radiolokátorem. Okamžitou a přesnou prostorovou identifikaci zatím poskytují pouze speciální pasivní hyperbolické systémy typu VĚRA. Jde o nezávislý identifikační a průzkumný systém, který nenahrazuje ani radiolokátory, ani systémy rozpoznávání cílů.

S uvážením těchto hledisek je nepochopitelné, že Bílá kniha navrhuje ukončení podpory dalšího rozvoje a využití mobilních pasivních systémů a nesmyslně tak vlastně likviduje více než padesátiletý vývoj a světové prvenství naší republiky v této kategorii techniky. Ukončení podpory likviduje nejen perspektivu vzdělávání v tomto oboru, ale také zaměstnanost a další odborný růst specialistů i přínos daní z prodeje do našeho státního rozpočtu. Nyní armáda používá 3 ks kompletu VĚRA u 53. brigády průzkumu a elektronického boje v Opavě.

V rámci modernizace VzS by tedy bylo logické nahradit novým systémem VĚRA-NG, který také vyrábí firma ERA. VĚRA-NG dokáže objevit přítomnost cizího radaru a určit jeho typ, aniž je sám odhalen. Může najednou sledovat až 200 letounů a dokáže přesně stanovit vzdálenost a výšku cíle. Hlavní předností systému VĚRA-NG proti předchozí generaci je vysoká mobilita, která je dána podstatným snížením hmotnosti a velikosti anténních jednotek, dálkovým ovládáním směru průzkumu a nasazením digitálních technologií v přijímačích⁶².

⁶¹ MOHELNÍK, Antonín. *Management vzdušného prostoru v podmínkách jednotného evropského nebe*. 2012. Brno. [online]. [2.5.2013]. Dostupné z:

http://katalog.unob.cz/konferencepvo/data/uploads/2012/dvd.img/prezentace/12_mohelnik.pdf

⁶² *VE Vera-NG by ERA*. [online]. [2.5.2013]. Dostupné z: [http://era.aero/products/vera-by-era/RA-NG by ERA](http://era.aero/products/vera-by-era/RA-NG%20by%20ERA)
<http://era.aero/products/vera-by-era/>

4.5 Návrh ideálního strukturálního modelu Vzdušných sil AČR

Nadále využívat pouze dvě taktické základny, modernizované dle norem NATO, Čáslav a Náměšť nad Oslavou. Transportní letouny mohou operovat také z letiště Praha - Kbely, které by fungovalo ve smíšeném vojensko-civilním provozu. Struktura techniky by měla být následující:

- víceúčelový bojový letoun SAAB JAS39C/D Gripen (16 ks verze C a 2 ks verze D),
- lehký bojový letoun AERO L159A/T ALCA (20 ks verze A a 8 ks verze T),
- víceúčelový transportní letoun CASA C-295M (4 ks),
- střední transportní a tankovací letoun EMBRAER KC-390 (2 ks),
- víceúčelový dopravní letoun AIRBUS A319CJ (2 ks),
- lehký cvičný letoun ZLIN Z-142C (8 ks),
- transportní vrtulník MIL Mi-171Š (16 ks),
- lehký víceúčelový vrtulník MD MH-6 (10 ks),
- lehký bojový vrtulník MD AH-6I (8 ks),
- víceúčelový vrtulník PZL W3A Sokol (10 ks),
- protiletadlový raketový komplet středního dosahu NASAMS (3 baterie),
- protiletadlový raketový komplet krátkého dosahu 9K35/SA-13 (2 baterie),
- přenosný protiletadlový komplet BOFORS RBS-70 (2 baterie).

Takto vybavené VzS AČR by byly plnohodnotnou bojovou silou v rámci NATO a byly by použitelné i v rámci nasazení v zahraničních bojových operacích. Samozřejmě je nutné zabezpečit potřebné vybavení pro provoz, nakoupit odpovídající zbraňové systémy a investovat nemalé částky do kvalitního výcviku pilotů i leteckého a pozemního personálu. Prostředky z rozpočtu MO určené na tuto modernizaci by bylo nutné zabezpečit na úkor ostatních složek armády. Je si však třeba uvědomit, že silné a kvalitní letectvo je v dnešní době hlavní zárukou národní bezpečnosti.

V nejbližších 10 letech je nutno omezit modernizaci pozemního vojska. Zrušit modernizaci pásových bojových vozidel, které je možno nahradit kolovými obrněnými transportéry PANDUR. Prostředky na tuto modernizaci a prostředky uspořené změnami ve struktuře VzS AČR použít na nákup nadzvukových letounů a zabezpečení jejich provozu a na nákup středních transportních letounů a zabezpečení jejich provozu.

5 Závěr

Cílem této bakalářské práce je přiblížit problematiku modernizace Vzdušných sil Armády České republiky a nastínit možné alternativy vývoje v dalších letech. Při rozboru modernizačních programů probíhajících v letech 2003 – 2011 byl popsán průběh těchto programů a problémy a rizika spojená se zaváděním nových letounů do výzbroje AČR.

Vzdušné síly jsou nyní ve velmi vážném stavu. V roce 2015 končí pronájem nadzvukových víceúčelových stíhacích letounů JAS-39 Gripen. Vláda zatím nemá jasno, jak pokračovat dál, zdali jít metodou dalšího pronájmu nebo vypsát tendr na nákup nových strojů. Což se jeví časově nerealizovatelné. Druhá možnost sebou nese riziko, že ČR muset požádat o ochranu našeho vzdušného prostoru naše alianční partnery v NATO v mezidobí od ukončení pronájmu letounů Gripen a případném dodání nových strojů. Tím utrpí hlavně pověst České republiky, která se stane zemí neschopnou ochránit svou suverenitu. Jak již bylo zmíněno, nyní jsou Vzdušné síly schopny zabezpečit ochranu vlastního vzdušného prostoru, ba dokonce vzdušného prostoru jiných států i s počtem letounů, které mají ve výzbroji.

Dle všech ukazatelů je JAS-39 Gripen tím ideálním letounem pro VzS AČR. Bohužel si Česká republika nevytvořila silnou vyjednávací pozici vůči Švédské straně a nabídnutá cena dalšího pronájmu je velmi vysoká. Což nahrává těm politikům, kteří se snaží prosadit spíše variantu nákupu strojů z USA.

Co se týče transportních letounů, tam je situace ještě horší. Armáda má stroje, které podle slov jejich představitelů nechtěla, a které nesplňují její požadavky na vzdušnou dopravu. V brzké době je třeba vyřešit nákup dalších letounů. I zde jsou tlaky na nákup starších strojů z výzbroje USA, a i v tomto případě jsou provozní náklady vyšší než u konkurenčního nového letounu.

Cílem této práce bylo navržení změn v struktuře techniky VzS AČR, tyto změny jsou obsaženy ve 4 kapitole a to pro každý typ techniky zvlášť. Dále byl navržen model ideální struktury letecké a raketové techniky VzS AČR. Tento model je příznivý jak svými ekonomickými požadavky, tak požadavky na personální a materiální vybavení AČR. Přičemž je zcela dosažitelný v horizontu dalších 10 let.

Pokud bude dále pokračovat nekoncepční způsob nakupování vojenské techniky a s tím spojené plýtvání veřejnými prostředky, budou naše Vzdušné síly opravdu jen velmi těžko

plnit alianční závazky plynoucí z Washingtonské smlouvy a pro naše partnery v Severoatlantické alianci budeme v rámci kolektivní obrany jen „černým pasažérem.“

Tato práce je koncipována jako úvod do modernizace VzS AČR. Co se týče případného rozšíření práce, určitě by bylo možné téma více rozpracovat, zahrnout například náklady na jednotlivé prvky modernizace, otázky spolupráce v této problematice mezi členy NATO a rozšířit porovnání programů modernizace i o sousední státy. Ve všech těchto směrech však možnosti takového výzkumu narážejí na fakt, že řada dokumentů k této problematice podléhá režimu utajení a na to, že jednotlivé státy používají jiné metodiky výpočtu a struktury provozních a pořizovacích nákladů.

Seznam použité literatury

Odborné publikace

Bílá kniha o obraně. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - odbor komunikace a propagace, 2011, 167 s. ISBN 978-80-7278-564-3

GALATÍK, V. *Předpokládané budoucí schopnosti sil jako základní požadavek na obranné zdroje*. In ZETOCHA, Karel a kol. *Obranné zdroje České republiky 2007*. Brno: Ústav strategických studií, Univerzita obrany, 2007, s. 9 - 20. ISBN 978-80-7231-306-8

HOLCNER, Vladan; OLEJNÍČEK, Aleš; HORÁK, Roman; MUSIL, Petr. *Základy ekonomiky obrany státu*. Skriptu. Brno: Univerzita obrany, 2011, 135 s. ISBN 978-807231-817-9

INTERNATIONAL INSTITUTE FOR STRATEGIC STUDIES. *The Military Balance 2012 Chapter Four: Europe*. Routledge; 2nd Revised edition. 2013. 510 s., ISBN 978-18-57436-808

REKTORČÍK, J. a kol. *Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru*. Druhé aktualizované vydání. Praha: Ekopress, 2007. 309 s. ISBN 978-80-86929-29-3

ŠEFČÍK, V. *Ekonomika a obrana státu* Praha: MO ČR, 1999, 203 s. ISBN 978-80-72780-14-3

STIGLITZ, J.E. *Ekonomie veřejného sektoru*, 1. vydání, Praha: Grada. 1997, 664 s. ISBN 80-7169-454-1

Odborná periodika a články

BROUSIL, Zdeněk. *Před 15 lety proběhlo rozdělení československé armády*. *ATM*. 2008, č.1. ISSN 1802-4823

ČECH, Ivan. *Současnost a budoucnost Air Policing. závěrečná práce*. Brno, 2010. 23. Kurz Generálního štábu. Univerzita obrany

FOJTIK, Jakub. *Bitevní vrtulníky. ATM*. 2011, č.9. ISSN 1802-4823

HOREJŠÍ, Tomáš. *Praha se rozhodla pro Gripeny. ATM*. 2004, č.1. ISSN 1802-4823

SOUŠEK, Tomáš. *Vzdušné síly Armády ČR. Vzdušné síly AČR - Ročenka 2012. Letectví a kosmonautika*. 2012. ISSN 0024-156

Elektronické dokumenty

26.brigáda velení, řízení a průzkumu Stará Boleslav. [online]. [11.4.2013]. Dostupné z: <http://www.bvrpz.army.cz/>

Armáda České republiky. *Vzdušné síly AČR* [online]. [26.3.2013]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/struktura/spolecne-sily/vzdusne-sily/vzdusne-sily-acr-117/>

Armáda české republiky. *Armáda dokáže rychle přepravit raněné*. [online]. [21.4.2013]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/armada-dokaze-rychle-prepravit-ranene-56152/>

Armáda České republiky. *České letouny CASA se úspěšně zapojily do programu ATARES*. [online]. [17.4.2013]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/ceske-letouny-casa-se-uspesne-zapojily-do-programu-atares-79752/>

Český statistický ústav. *Statistické ročenky ČR - ČSU, 2011* [on-line]. [4.4.2013]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statisticke_rocenky_ceske_republiky

DYČKA, Lukáš. *Zbrojní programy v oblasti nadzvukových letadel*. 2012. Masarykova univerzita Brno. [online]. [24.4.2013]. Dostupné z: http://is.muni.cz/el/1423/jaro2012/BSS151/um/Prednaska.Nadzvukove_stihacky-Dycka.2012.pdf

Fakta: Vše o korupční kauze Gripeny. [online]. [11.4.2013]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/clanek.phtml?id=368149>

GROHMANN, Jan. *A-29 Super Tucano - bitevní vrtulový letoun pro US Air Force.* [online]. [2.5.2013]. Dostupné z: <http://www.armadinoviny.cz/a-29-super-tucano-novy-bitevni-vrtulovy-letoun-pro-us-air-force.html>

JOSHI, Saurabh. *Gripen operational cost lowest of all western fighters: Jane's.* 2012. [online]. [24.4.2013]. Dostupné z: <http://www.stratpost.com/gripen-operational-cost-lowest-of-all-western-fighters-janes>

KOLEZSAR, Michal. *Jakákoli americká stíhačka je lepší než gripen, tvrdí expert.* [online]. [29.4.2013]. Dostupné z: <http://www.vz24.cz/clanky/jakakoli-americka-stihacka-je-lepsi-nez-gripen-tvrdi-expert/>

LEE, John. *Czech/Iraq Aircraft Deal "Fails".* [online]. [2.5.2013]. Dostupné z: <http://www.iraq-businessnews.com/2013/02/25/czechiraq-aircraft-deal-fails/>

Ministerstvo obrany. *Armáda se představuje* [online]. [29.3.2013]. Dostupné z: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=5090>

Ministerstvo obrany. *Bezpečnostní strategie ČR, 2011* [online]. [4.4.2013]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/images/Bilakniha/CSD/011.pdf>

Ministerstvo obrany. *Historie zahraničních misí.* [online]. [17.4.2013]. Dostupné z: <http://www.mise.army.cz/historie-misi/historie-zahranicnich-misi-3699/>

Armáda České republiky. *Letouny.* [online]. [2.5.2013]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/technika-a-vyzbroj/letecka-technika/letadla/default.htm>

Ministerstvo obrany. *Letadlový park dopravního letectva AČR.* [online]. [18.4.2013]. Dostupné z: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=5805>

Ministerstvo obrany. *Návrh státního závěrečného účtu státního rozpočtu ČR za rok 2006, kapitola 307 - Ministerstvo obrany ČR*. [online]. [8.4.2013]. Dostupné z: http://www.army.cz/images/id_7001_8000/7996/szu_2006.pdf

Ministerstvo obrany. *Návrh státního závěrečného účtu státního rozpočtu ČR za rok 2008, kapitola 307 - Ministerstvo obrany ČR*. [online]. [8.4.2013]. Dostupné z: http://www.army.cz/images/id_7001_8000/7996/szu_2008.pdf

Ministerstvo obrany. *Návrh státního závěrečného účtu státního rozpočtu ČR za rok 2009, kapitola 307 - Ministerstvo obrany ČR*. [online]. [4.4.2013]. Dostupné z: http://www.army.cz/images/id_7001_8000/7996/szu_2009.pdf

Ministerstvo obrany. *NATINADS – kolektivní obrana vzdušného prostoru*. [online]. [17.4.2013]. Dostupné z: http://www.mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/natinads-_kolektivni-obrana-vzdušneho-prostoru--57391/

Ministerstvo obrany. *Resortní rozpočet*. [online]. [20.4.2013]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/finance-a-zakazky/resortni-rozpocet/resortni-rozpocet-5146/>

Ministerstvo obrany. *Struktura AČR* [online]. [29.3.2013]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/struktura/default.htm>

Ministerstvo obrany. *Systém pasivní ochrany letounů CASA není stále plně funkční*. [online]. [21.4.2013]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/system-pasivni-ochrany-letounu-casa-neni-stale-plne-funkcni-77605/>

Ministerstvo obrany. *Vývoj skutečných počtů osob v resortu MO ČR v letech 1993-2013* [online]. [26.3.2013]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/scripts/detail.php?id=51566>

MOHELNÍK, Antonín. *Management vzdušného prostoru v podmínkách jednotného evropského nebe. 2012. Brno*. [online]. [2.5.2013]. Dostupné z: http://katalog.unob.cz/konferencepvo/data/uploads/2012/dvd.img/prezentace/12_mohelnik.pdf

Nákup nových transportních letadel armáda řeší od roku 2005. [online]. [20.4.2013]. Dostupné z: <http://www.vz24.cz/clanky/nakup-novych-transportnich-letadel-armada-resi-od-roku-2005/>

Nejvyšší kontrolní úřad. *Informace z kontrolní akce č. 10/10 - Peněžní prostředky určené na pořízení vybrané techniky Armády České republiky* [online]. [19.4.2013]. Dostupné z: <http://www.nku.cz/assets/media/informace-10-10.pdf>

Nejvyšší kontrolní úřad. *Majetek státu a peněžní prostředky státního rozpočtu určené na protivzdušnou obranu státu.* [online]. [2.5.2013]. Dostupné z: <http://www.nku.cz/konzavery/k07021.pdf>

Odborníci na obranu se přou o význam stíhacího letectva pro ČR. [online]. [14.4.2013]. Dostupné z: <http://www.vz24.cz/clanky/odbornici-na-obranu-se-prou-o-vyznam-stihaciho-letectva-pro-cr/>

Offsetový program Gripen již v České republice splnil 23,74 miliardy Kč. [online]. [14.4.2013]. Dostupné z: <http://www.saabczech.cz/clanek/offsetovy-program-gripen-jiz-v-ceske-republice-splnil-2374-miliardy-kc/>

Shrnutí fakt ke kauze Gripen. [online]. [14.4.2013]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/parlament/Shruti-fakt-ke-kauze-Gripen-162467>

SLAVÍK, Josef, *Ochrana vzdušného prostoru (BKO)*. Konference PVO. Brno, 2012. [online]. [10.4.2013]. Dostupné z: http://katalog.unob.cz/konferencepvo/data/uploads/2012/dvd.img/prezentace/03_slavik.pdf

SVĚTNIČKA, Lubomír. *Gripen v českých barvách: z otloukánka polokrevníkem.* [online]. [17.4.2013]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/gripen-v-ceskych-barvach-z-otloukanka-polokrevnikem-f9l-na_zpravy.aspx?c=A120206_163229_na_zpravy_m00

ŠNÍDL, Vladimír. *Letoun CASA armádě nestačí, zvažuje nákup něčeho většího.* [online]. [2.5.2013]. Dostupné z: <http://hn.ihned.cz/c1-59576570-letoun-casa-armade-nestaci-zvazuje-nakup-neceho-vetsiho>

TRIMBLE, Stephen. *LAAD11: Embraer signs two new suppliers for KC-390*. [online]. [1.5.2013]. Dostupné z: <http://www.flightglobal.com/news/articles/laad11-embraer-signs-two-new-suppliers-for-kc-390-355559/>

Ukončení 2. etapy modernizace vrtulníků Mi-171Š. [online]. [2.5.2013]. Dostupné z: <http://www.lompraha.cz/news/ukonceni-2-etapy-modernizace-vrtulniku-mi-171s>

URBÁNEK, Vladimír. *ČSÚ - Gripeny ovlivní statistiku zahraničního obchodu*. [online]. [17.4.2013]. Dostupné z: <http://zpravy.kurzy.cz/110947-csu-gripeny-ovlivni-statistiku-zahranicniho-obchodu/>

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů [online]. [28.3.2013]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3146>

Vera-NG by ERA. [online]. [2.5.2013]. Dostupné z: <http://era.aero/products/vera-by-era/RA-NG-by-ERA> <http://era.aero/products/vera-by-era/>

Vláda schválila nákup gripenů. [online]. [21.4.2013]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/vlada-schvalila-nakup-gripenu-dkp-/domaci.aspx?c=A020418_145733_domaci_has

Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů [online]. [4.4.2013]. Dostupné z: http://www.mocr.army.cz/images/id_0000_1000/172/222m.pdf

Seznam zkratek

AČR	Armáda České republiky
ATARES	(Air Transport and Air to Air Refuelling and other Exchange of Services) program sdílení transportní letounů a vzdušných tankerů v rámci NATO
AWACS	(Airborne Warning and Control System) letající středisko řízení a včasného varování
BKO	Bílá kniha o obraně
CAOC	(Combined Air Operations Centre) Spojené středisko řízení vzdušných operací v severoněmeckém Uedemu
ČSU	Český statistický ústav
FADR	(Fixed Air Defence Radar) statický radar PVO
HDP	hrubý domácí produkt
IZS	Integrovaný záchranný systém ČR
LAAR	(Light Attack and Armed Reconnaissance) program na pořízení lehkého bojového a průzkumného turbovrtulového letounu letectvem USA
MADR	(Mobile Air Defence Radar) mobilní radar PVO
MFČR	Ministerstvo financí České republiky
MOČR	Ministerstvo obrany České republiky
NAEW&C	(NATO Airborne Early Warning & Control) vzdušný systém včasné výstrahy a řízení NATO
NaPoSy	Národní posilový systém PVO ČR
NATO	(North Atlantic Treaty Organisation) Severoatlantická aliance
NATINADS	(NATO Integrated Air Defence System) společný integrovaný systém obrany vzdušného prostoru států NATO
NKU	Nejvyšší kontrolní úřad
PLŘS	protiletadlová řízená střela
PVO	protivzdušná obrana
RLT	radiolokační technika

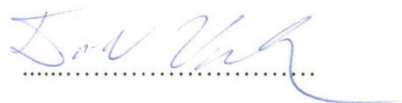
USAF	(United States Air Force) vojenské letectvo USA
VzS AČR	Vzdušné síly Armády České republiky

Prohlášení k využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou (bakalářskou) práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová (bakalářská) práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou (bakalářskou) práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 10.5.2013

David Vyvial

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Popis základních typů techniky používaných VzS AČR

Příloha č. 2 - System NATINADS